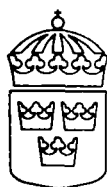


Riksdagens protokoll

1987/88:125



Protokoll
1987/88:125

24 maj 1988

Debatter m. m.

Tisdagen den 24 maj

Svar på interpellation

1987/88:247 av Ingela Mårtensson (fp) om slopande av kommunarrest enligt terroristlagen	3
---	---

Meddelande om svar på interpellation 1987/88:241	18
--	----

Svar på interpellationer

1987/88:227 av Karin Israelsson (c) om stöd åt spelberoende ...	18
---	----

1987/88:249 av Bo Lundgren (m) om avdragsrätten för bostadsränder	22
---	----

1987/88:250 av Bo Lundgren (m) om skatten på småhus	22
---	----

1987/88:260 av Agne Hansson (c) om 1990 års allmänna fastighetstaxering	22
---	----

1987/88:252 av Hans-Eric Andersson (s) om kommunalskatten	31
---	----

1987/88:258 av Lars De Geer (fp) om fordonsavgifterna i Sverige och Norge	35
---	----

1987/88:251 av Bo Lundgren (m) om idrottsrörelsens villkor ..	37
---	----

Meddelande om frågor

1987/88:520 av Kerstin Ekman (fp) om förbudet mot export av skrot	46
---	----

1987/88:521 av Gudrun Norberg (fp) om åtgärder mot olovlig underrättelseverksamhet via långtradare från öststaterna ...	46
---	----

1987/88:522 av Margitta Edgren (fp) om arbetssituationen på försäkringskassorna	47
---	----

1987/88:523 av Bertil Måbrink (vpk) om viss försäljning av krigsmateriel till Grekland	47
--	----

1987/88:524 av Kerstin Keen (fp) om grundskollärlinjens inriktningar mot matematik och naturorienterande ämnen ..	47
---	----

1987/88:525 av Kerstin Keen (fp) om rymdforskningsprojektet Columbus	48
--	----

1987/88:526 av Kerstin Keen (fp) om ökat antal kvinnor i arbetsgrupper för EG-frågor	48
--	----

1987/88:527 av Jan Jennehag (vpk) om Föreningen Rädda individen	48
---	----

1987/88:528 av Jan Jennehag (vpk) om SJ:s godstrafik i Norrland	49
---	----

Prot.	1987/88:529 av Viola Claesson (vpk) om planerade rationalise-	
1987/88:125	ringar inom SJ	49
	1987/88:530 av Viola Claesson (vpk) om miljöskyddet vid Nobel	
	Industrier i Stockvik	49
	1987/88:531 av Berit Oscarsson (s) om kommunalt stöd åt de	
	politiska ungdomsorganisationerna	49
	1987/88:532 av Ingvar Eriksson (m) om kostnaderna för spann-	
	målsöverskottet	50
	1987/88:533 av Ingvar Eriksson (m) om åtgärder för att återstäl-	
	la svavelvätedöda havsbottnar	50
	1987/88:534 av Tore Claesson (vpk) om planerad reglering av	
	Härjeåsjön och Smedjemorasjön	50

Tisdagen den 24 maj

Kl. 15.00

*Om slopande av kommunarrest enligt terroristlagen***1 § Svar på interpellation 1987/88:247 om slopande av kommunarrest enligt terroristlagen****Anf. 1 Statsrådet GEORG ANDERSSON:**

Herr talman! Ingela Mårtensson har frågat justitieministern om hon är beredd att ändra terroristlagen så att begreppet kommunarrest försvinner.

Arbetet inom regeringen är fördelat på sådant sätt att det är jag som skall besvara interpellationen.

Allvarliga terrordåd, ofta med politiska motiv, har sedan början av 1970-talet tilltagit i omfattning och fått en ökad geografisk spridning. Bakom terroristaktionerna står inte sällan internationellt vittförgrenade och välorganiserade grupper. Terrorismens internationella utbredning har föranlett internationella åtgärder mot sådana våldsdåd. Sverige har anslutit sig till ett flertal konventioner som riktar sig mot terrordåd och har sålunda åtagit sig att på olika sätt delta i det internationella arbetet med att förhindra och motverka sådana våldshandlingar.

Den svenska lagstiftningen på området infördes år 1973, efter det att Sverige i ökad omfattning blivit skådeplatsen för internationell terrorism. Vad jag främst tänker på är mordet på den jugoslaviske ambassadören i Sverige år 1971 och flygplanskapningen på Bulltofta år 1972. Några år senare skedde sprängningen av den västtyska ambassaden i Stockholm.

Härutöver har ett flertal terrordåd med politisk bakgrund förövats i landet. Jag kan här särskilt nämna mordet i Uppsala år 1984 på en tidigare medlem i organisationen PKK. År 1985 förövades på nytt ett mord på en f. d. medlem av PKK.

Händelsutvecklingen visar att vi också i fortsättningen måste vara beredda på att terrordåd kan komma att utföras inom landets gränser. Det är därför nödvändigt att vi behåller möjligheterna att effektivt och med kraft bekämpa terrorismen. Jag vill också påminna om att riksdagen flera gånger ställt sig bakom tanken på en särreglering på det här området. Reglerna har karaktären av undantagsbestämmelser, och de är avsedda att tillämpas mot utlänningar som av säkerhetsskäl inte bör få vistas i Sverige.

Enligt bestämmelserna kan en utlänning avvisas eller utvisas om det finns grundad anledning att anta att utlänningen tillhör eller verkar för en organisation eller grupp som, med hänsyn till vad som är känt om dess verksamhet, kan befaras använda våld, hot eller tvång utanför sitt hemland för politiska syften och därvid begå sådana gärningar i landet. Dessutom

krävs att det, med hänsyn till vad som är känt om utlänningsens föregående verksamhet eller i övrigt, föreligger fara att han här i landet medverkar till terrorhandlingar.

Beslut om avvisning eller utvisning av en presumtiv terrorist meddelas av regeringen. Innan regeringen avgör ett sådant ärende skall förhandling hållas inför domstol. Utlänningen får därvid tillfälle att ange sin ståndpunkt och att uttala sig om de omständigheter som åberopas.

En förutsättning för att en utlänning skall kunna avlägsnas ur landet på grund av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut är, liksom i andra fall av avlägsnande, att det inte föreligger ett s. k. politiskt verkställighetshinder. Om det finns ett sådant hinder, eller om det annars föreligger särskild anledning, skall regeringen förordna att beslutet tills vidare inte får verkställas.

Samtidigt med att regeringen beslutar att ett avvisnings- eller utvisningsbeslut inte får verkställas, får regeringen meddela föreskrifter om inskränkningar och villkor i fråga om utlänningsens vistelseort, byte av bostad och anställning samt förordna om anmälningsplikt. Denna föreskriftsmöjlighet gäller för övrigt inte bara i terroristärenden.

Regeringen beslutade i december 1984 att med stöd av terroristbestämmelserna utvisa nio personer. Besluten grundades på att personerna tillhör eller verkar för PKK och att PKK är en sådan organisation som avses i dessa bestämmelser. Eftersom s. k. politiska verkställighetshinder förelåg, förordnade regeringen att verkställighet av utvisningsbesluten tills vidare inte fick ske. Med anledning härav beslutade regeringen om inskränkningar i de aktuella personernas rörelsefrihet och ålade dem anmälningsskyldighet hos polismyndighet.

Ingela Mårtensson tar i sin interpellation särskilt upp frågan om de föreskrifter om inskränkningar i de aktuella personernas rörelsefrihet som har meddelats. Den beteckning som hon använder – kommunarrest – återfinns inte i lagen, och den är dessutom enligt min mening vilseledande eftersom den för tanken till fängsligt förvar. Bortsett från detta vill jag här särskilt framhålla följande: Det är i de aktuella fallen fråga om personer som av regeringen efter noggrann prövning har bedömts ha en sådan anknytning till internationell terrorism att de bör utvisas. Att de trots det har tillåts att stanna kvar i landet grundas enbart på hänsyn till de utvisades säkerhet. Något hinder för dem att frivilligt, när som helst, lämna Sverige föreligger inte från svenska myndigheters sida. Regeringens ställningstagande är alltså i första hand en fråga om att antingen låta verkställa utvisningarna eller att stå fast vid att verkställighetshindren väger över. Det är mot denna bakgrund som föreskrifterna om vistelseort och anmälningsplikt skall ses.

Jag vill också nämna att regeringen nyligen har behandlat framställningar från de nu aktuella personerna om i första hand upphävande av utvisningarna och i andra hand ändringar i föreskrifterna. Eftersom några nya omständigheter inte kommit fram, föranledde framställningarna inte något ändrat ställningstagande från regeringens sida.

Ingela Mårtensson anser uppenbarligen att möjligheten att meddela inskränkningar i fråga om presumtiva terrorister skall slopas. Jag vill här än en gång understryka att det råder bred politisk enighet om att vi måste ha ett

regelsystem som gör det möjligt för oss att förebygga och bekämpa terroristhandlingar med internationell bakgrund. Självfallet kan det dock alltid diskuteras huruvida de regler som gäller för kontroll av den presumtiva terroristen är de bästa och innebär en rimlig avvägning av motstående intressen.

Med anledning av mordet på statsminister Olof Palme den 28 februari 1986 tillsattes den s. k. juristkommissionen i maj 1986. Därefter tillsattes också en parlamentarisk kommission i mars 1987. Båda dessa kommissioner har bedömt frågor med anknytning till terroristbestämmelserna. Kommissionerna har i detta hänseende huvudsakligen ägnat sig åt frågan huruvida den nuvarande lagstiftningen är tillräckligt effektiv för sitt ändamål. Den andra viktiga frågan i sammanhanget – nämligen kraven på rättssäkerhet – har något berörts av den särskilde utredare som regeringen på mitt förslag tillsatte i februari 1987 för att göra en teknisk översyn av utlänningslagen. Utredaren föreslår i sitt betänkande (SOU 1988:1) att terroristbestämmelserna bryts ut ur utlänningslagen och sammanförs med bestämmelserna i den särskilda spaningslagen. Vidare uttalar utredaren att det föreligger behov av att ingående penetrera terroristbestämmelsernas innehåll och att det bör övervägas i vilken utsträckning bestämmelserna i spaningslagen är nödvändiga.

Terroristbestämmelserna har nu varit i kraft i 15 år. De erfarenheter av tillämpningen som under denna tid har vunnits har endast i begränsad utsträckning lett till förändringar av den ordning som infördes år 1973. Mot denna bakgrund och med beaktande av de synpunkter som kommit fram i samband med utredningarnas arbete och i den allmänna debatten, har jag – som jag tidigare tillkännagett – ansett det lämpligt att nu genomföra en samlad översyn av terroristbestämmelserna.

Jag kommer därför att inom kort föreslå regeringen att bemyndiga mig att tillkalla en kommitté som skall få till uppgift att se över reglerna om utlänningslagar som kan befaras medverka i terroristhandlingar här i landet. Målsättningen är att tillgodose högt ställda krav på rättssäkerhet och effektivt skydd mot terrordåd i Sverige.

Anf. 2 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar Georg Andersson för svaret.

Georg Andersson reagerar mot att jag i min interpellation använt begreppet kommunarrest, eftersom termen inte finns i lagtexten. Men det är en vedertagen term som används av bl. a. jurister och journalister – och även av konstitutionsutskottet, vill jag påpeka. I årets granskningsbetänkande står t. ex. följande: Regeringen förordnade om vissa inskränkningar i de utvisades rörelsefrihet, s. k. kommunarrest.

Georg Andersson tycker det är vilseledande att tala om kommunarrest. Jag förstår att statsrådet hellre talar om vissa inskränkningar. Det låter bättre, och så vet man inte riktigt vad det är för inskränkningar. Det är ett sätt att dölja vad det handlar om, nämligen att de personer det gäller är förbjudna att lämna den kommun som de bor i. Jag skulle vilja fråga statsrådet Georg Andersson om han anser att regeringens beslut innebär ett frihetsberövande.

I förra veckan publicerades en rapport från Röda korsets läkare för

Prot. 1987/88:125
24 maj 1988

Om slopande av kommunarrest enligt terroristlagen

torterade flyktingar om kurden Ismet Celepli. Det slås fast att Ismet har lidit mer av svensk kommunarrest än av tortyren i Turkiet. Enligt Sydsvenska Dagbladet anser invandrarministerns närmaste man följande: "Har mannen det så svårt här så kan han åka någon annanstans. Inget hindrar honom." Jag tycker att det är en oerhörd cynism.

Den cynismen gör sig också gällande i interpellationssvaret. Georg Andersson skriver där: "Något hinder för dem att frivilligt, när som helst, lämna Sverige föreligger inte från svenska myndigheters sida." Tror verkligen invandrarministern att de blir insläppta i något annat land, när Sverige har stämplat dem som terrorister? Skulle t. ex. Sverige ge asyl till en person som har stämplat som terrorist av västtyska myndigheter? Nej, enda möjligheten för dessa personer är ju att återvända till Turkiet, och i det fallet har den svenska regeringen gjort bedömningen att de riskerar att bli förföljda och illa behandlade och att de därför inte kan utvisas. Är det denna frihet regeringen avser?

Det har framförts allt kraftigare kritik mot besluten om kommunarrest. I förra veckan meddelade regeringen att man inte avsåg att ompröva de beslut som redan hade fattats 1984 och som inte heller är tidsbestämda. Här går det att rikta allvarlig kritik mot förfaringsättet att man dömer till kommunarrest men inte anger någon tid. Det är ur rättssäkerhetssynpunkt mycket tvivelaktigt att bete sig så.

Har inte regeringen på något sätt tagit intryck av all den kritik som har kommit mot kommunarresten? Det har framförts kritik från diskrimineringsombudsmannen, Röda korsets läkare och den svenska avdelningen för juristkommissionen. Den senare gruppen anser att de svenska bestämmelserna har uppenbara brister ur rättssäkerhetssynpunkt. Man tar bl. a. upp detta med tidsaspekten, men man kritiserar även själva domstolsförfarandet.

Georg Andersson skriver i svaret: "Beslut om avvisning eller utvisning av en presumtiv terrorist meddelas av regeringen. Innan regeringen avgör ett sådant ärende skall förhandling hållas inför domstol." Menar verkligen Georg Andersson att det har skett en domstolsprövning av dessa nio fall?

Georg Andersson drar slutsatsen att jag vill slopa möjligheten att besluta om kommunarrest för personer som anses vara terrorister eller presumtiva terrorister.

Längre fram i svaret står det att det "råder bred politisk enighet om att vi måste ha ett regelsystem som gör det möjligt för oss att förebygga och bekämpa terroristhandlingar med internationell bakgrund". Jag ifrågasätter inte alls detta utan är helt med på att vi måste motverka terrorism.

Jag undrar också varför just Sverige har stämplat PKK som en terroristorganisation. Enligt mina uppgifter är det bara Sverige och Turkiet som anser att PKK är en terroristorganisation. T. ex. Västtyskland, som har haft helt andra erfarenheter än Sverige av terrorism, har inte gjort den bedömningen.

Jag vill liksom Maria Leissner att terroristbestämmelserna skall ses över tillsammans med spaningslagen och att det skall vara en förutsättningslös utredning. Vi har också avlämnat en motion under allmänna motionstiden som behandlar detta.

Jag är därför glad för att invandrarministern nu vill att en kommitté skall se över de här bestämmelserna och förhoppningsvis föreslå bättre bestämmel-

ser. Men jag reagerar emot att det här skulle handla om att "se över reglerna om utlännningar som kan befaraas medverka i terroristhandlingar här i landet". Jag hoppas att översynen inte skall begränsas till enbart utlännningar, utan att man också gör en översyn av vad som skall definieras som terrorism. Det kan ju faktiskt också finnas svenska medborgare som kan anses vara terrorister.

Prot. 1987/88:125
24 maj 1988

Om slopande av kommunarrest enligt terroristlagen

Anf. 3 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Ingela Mårtenssons interpellation handlar huvudsakligen om terroristklassningen av kurderna och de problem som är förknippade med denna. Jag skulle särskilt vilja ta upp två punkter: dels frågan om kommunarrest, dels en fråga som har ett starkt samband med den förstnämnda, nämligen prövningen av asylansökningar från ett tjugotal PKK-sympatisörer.

När det gäller kommunarresten måste man slå fast att det i verkligheten handlar om ett frihetsberövande och att detta frihetsberövande över huvud taget inte har föregåtts av någon som helst rättslig prövning eller något rättegångsförfarande.

Som kurd och PKK-sympatisör sitter man i en rävsax – vare sig man är att anse som presumtiv terrorist eller inte. Den som är oskyldig får under obestämmd tid leva med en terroriststämpel, frihetsberövad och utan möjligheter att röra sig utanför sin kommun.

I ett fall är det t. ex. omöjligt för en kurd som är bosatt i en kommun att starta ett företag i en grannkommun. Det är nämligen helt omöjligt för honom att fritt resa mellan kommunerna. Han får inte heller övernatta i den andra kommunen, om han så skulle behöva. Det här var en beskrivning av ett litet vardagligt problem, som dock kan bli ganska stort och skapa en orimlig situation för den person det gäller.

Den som är skyldig får inte exakt reda på vad domen blir och har inte heller någon möjlighet att tjäna av sitt straff. För den kurd som möjligtvis verkligen är att anse som en presumtiv terrorist finns det alltså ingen chans att se ett slut på den tid då man är berövad sin frihet.

Dessa två förhållanden har bl. a. den svenska sektionen av Internationella juristkommissionen skjutit in sig på. Jag skulle vilja citera ett avsnitt ur ett brev som den har skrivit till regeringen. Där anförs bl. a. följande:

"Avdelningen vill påpeka att det är tveksamt om förfarandet står i överensstämmelse med 2 kap RF och med internationella konventioner som Sverige biträtt. Enligt RF 2 kap 9 § skall den som berövats friheten med anledning av brott eller misstanke om brott eller av annan anledning än brott kunna få saken prövad av domstol utan oskäligt dröjsmål. Denna rätt har även utlännings som vistas i riket (2 kap. 20 § 3). Ovan beskrivna förfarande synes oförenligt med dessa grundlagsstadganden. Det torde inte heller tillgodose de krav på domstolsprövning vid frihetsberövanden som uppställs i 1966 års FN-konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, artikel 14 m fl och i Europakonventionen, artikel 5 och 6."

Den svenska avdelningen av Internationella juristkommissionen framhåller vidare att "en rörelseinskränkning av denna långvariga och tidsobestämbara karaktär" är helt oacceptabelt särskilt som den "införts och fortgår utan att någon opartisk prövning av domstol skett och utan att de misstänkta och

deras ombud får ta del av det material som ligger till grund för åtgärden". Därför kräver man att dessa rörelseinskränkningar "ofördröjligen upphävs".

Det är fråga om en ganska tung kritik som framförs och en kritik som det kanske inte heller går att bortse från. Internationella juristkommissionen består ju av bl. a. domare, åklagare, advokater, rättsvetenskapsmän och jurister i enskild tjänst.

De kurder som befinner sig i kommunarrest har totalt sett ändå privilegier jämfört med det tjugotal kurder som har ansökt om politisk asyl och i nästan fyra år har väntat på besked om uppehållstillstånd i Sverige. De har inte sett sina familjer på bortåt fyra år. De bor inte i lägenheter, utan de bor i förläggningar och på ungkarlshotell. De kan inte arbeta eller studera, utan de är hänvisade till sina tre timmars svenska om dagen i bästa fall. Barnen måste ha växt mycket under den tid det här är fråga om.

En av dessa kurder har sagt i en intervju att han självfallet skulle åka hem omedelbart, om det bara var möjligt för honom, men det är inte möjligt. Det är uppenbarligen inte möjligt – vare sig i Sverige eller någon annanstans – att över huvud taget komma loss från den här situationen, där han i likhet med sina 20 kamrater hänger i något slags vakuum och på fyra år inte har levt ett människovärdigt liv. Orsaken är att PKK har stämplats som en terroristorganisation. Handläggarna uppger att det naturligtvis är en mycket grannlaga uppgift att bedöma asylansökan. Är det, även om detta är en grannlaga uppgift, rimligt att dessa människor skall behöva vänta så här länge?

Jag skulle vidare vilja fråga invandrarministern: När får de besked? Kan detta förhållande, både när det gäller de kurder som inte får besked och de kurder som sitter i kommunarrest, få pågå hur länge som helst? Finns det någon borte tidsgräns?

Jag tror i likhet med invandrarministern att det är väsentligt att man gör en översyn av terroristbestämmelserna, men jag tror inte att det är tillräckligt med en sådan översyn. Vi måste göra något åt dagens orimliga situation för dem som sitter i kommunarrest och för dem som inte har fått besked.

Anf. 4 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag anser att det finns anledning att efter detta svar av statsrådet Georg Andersson uttala en tillfredsställelse över att han nu avser att tillkalla en kommitté, som skall få till uppgift att se över reglerna om utlännningar som kan befaras medverka i terroristhandlingar, och att målsättningen skall vara högt ställda krav på rättssäkerhet och effektivt skydd mot terroristdåd. Det är den huvudinriktning som bör gälla för en sådan kommitté. Det är angeläget i detta sammanhang att poängtera att den kommitté som tillsätts verkligen får se över hela detta spektrum av olika frågor, där det har framförts kritik. Det är enligt min mening av betydelse att denna kommitté får en allsidig sammansättning och att även de som har varit kritiskt inställda till ifrågavarande lagstiftning kommer med i utredningen. Det kommer att stärka tilltron till kommitténs blivande arbete.

Jag undrar om statsrådet Andersson är beredd att här i dag säga någonting närmare om hur han har tänkt sig uppläggningsen av kommitténs arbete och om dessa önskemål kommer att bli tillgodosedda.

Ändå måste man i detta sammanhang beklaga att det här beslutet har

kommit på ett så sent stadium. Det hade varit möjligt att långt tidigare tillsätta den här utredningen. Den hade i så fall nu kunnat vara långt på väg i sitt arbete. Det är därför angeläget att detta arbete genomförs grundligt men också förhållandevis skyndsamt med hänsyn till de stora behov som finns av en förbättring av bestämmelserna. Det är också av betydelse att den blivande kommittén får möjligheter att noggrant granska alla de fall som nu har varit föremål för diskussion, och att det inte läggs några hinder för kommittén att gå igenom allt material som föreligger i en rad olika enskilda fall. Jag utgår nämligen från att det är just genom ett studium av handläggningen av dessa fall som man kan komma fram till vilka förbättringar i lagstiftningen som är nödvändiga att genomföra.

I sitt svar säger statsrådet Andersson att "eftersom några nya omständigheter inte kommit fram" har han inte funnit anledning att göra någon ändring i de beslut om s. k. kommunarrest som har fattats. Den fråga som måste ställas till statsrådet Andersson är denna: Har den långa tid som förflutit – nu cirka tre och ett halvt år – inte givit tillräcklig anledning till ändring i besluten avseende en, flera eller kanske alla dem som har drabbats av kommunarrest? Såvitt framkommit har de uppträtt oförvitligt under tre och ett halvt år. Det har inte förekommit några incidenter av vikt, och det måste väl vara omständigheter som kan vara av betydelse i den här saken.

I åtminstone ett fall känner jag väl till omständigheterna. Jag har mycket svårt att förstå att omständigheterna är sådana att det finns anledning att upprätthålla kommunarresten och de stränga bestämmelser som gäller i anslutning till den.

Är statsrådet Andersson verkligen övertygad om, och kan han med gott samvete försäkra, att det inte föreligger sådana omständigheter att det finns anledning att ändra besluten? Eller är det i stället så att han helt och fullt litar på säpos bedömning?

I detta sammanhang måste jag dessutom ställa frågan till statsrådet om han delar den uppfattning som kom till uttryck i en artikel i Svenska Dagbladet den 23 maj förra året. Där står det att regeringen aldrig har terroriststämplat den kurdiska organisationen PKK, enligt statsrådet Gradin. En kommissarie yttrade också att han inte kunde finna att PKK var en terroristorganisation här i Sverige.

Anf. 5 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Det är utmärkt att vi nu får en ny debatt i frågan om de terroriststämplade kurderna och att flera partier börjar intressera sig för den här frågan. Det hälsar jag med verklig tillfredsställelse.

Man måste noggrant skilja på två saker – men det har inte statsrådet och hans medhjälpare gjort i svaret. Här försöker man i stället att antyda att var och en som ifrågasätter att dessa kurder terroriststämplas samtidigt vill avskaffa allt slags kontroll av terrorister. Detta är ganska fult gjort av er och ganska försåtligt.

Man kan naturligtvis kräva att vi skall beivra brott och att vi skall försöka bekämpa terrorism samtidigt som man väldigt hårt, med all rätt, reagerar mot besluten i fråga om de här nio kurderna. Ni skall inte försöka blanda ihop dessa två saker och på det sättet stämpla var och en som tar upp denna fråga

som en presumtiv terroristmedlöpare. Sluta med det!

Sedan är det ju så att en felaktig sak inte blir mindre felaktig för att den upprepas gång på gång. När det gäller mordet på Enver Ata i Uppsala 1984, är det helt klart att det gjordes en vanlig, ordentlig förundersökning av polismyndigheten, och länsåklagaren i Uppsala hade målet uppe, men det lades ned därför att man inte kunde finna att mördaren – som ju greps ganska snabbt och erkände – hade haft några som helst kontakter med de personer som senare stämplades som terrorister. Detta är faktum.

Det var först senare, efter några månader, när säpo fann det lämpligt att gå in i affären, som det här kom upp igen.

Faktum kvarstår, och det har inte från regeringens eller säpos sida lagts fram några som helst bevis eller utredningar eller över huvud taget någonting som binder de nio anklagade kurderna till att ha varit medhjäpliga vid detta brott. Som här har sagts flera gånger, har de inte fått försvara sig – ja, de har över huvud taget inte dömts i någon domstol.

Och det är detta som gäller, Georg Andersson, inte någonting annat! Det gäller det sätt varpå ni har använt terroristlagen och som den kan komma att användas längre fram. Tidigare har den använts så mot palestinier, t. ex. 1981, då socialdemokraterna var i opposition. Det blev en väldig protest mot att terroristlagen användes i det sammanhanget, vilket också hände i Uppsala. En stor grupp palestinier hotades av utvisning. Ni är skyldiga att lägga fram bevis för vad de anklagas för.

Jag vill upprepa vad Ingela Mårtensson sade: Det är bara Sverige och Turkiet som har stämplat PKK som terroristorganisation. Varför är den inte stämplad för terrorism i Västtyskland, i Nederländerna, i andra europeiska stater? Vad är det för motiv som ligger bakom denna terroriststämpling, där ni använder den turkiska säkerhetspolisens och den turkiska regeringens bedömning av det kurdiska motståndet, som bl. a. bedrivs av PKK? Varför tar ni deras motiv och gör dem till era?

Det hela är mycket dåligt underbyggt och mycket dåligt skött av den svenska regeringen. Som har sagts från flera håll och som vi också har sagt flera gånger tidigare, utpekår detta Sverige som en stat i Europa som inte är särskilt mån om rättssäkerheten när det passar dess egna syften. Vi skall inte tala om vad som hände efter mordet på Olof Palme här i Stockholm, då vi fick en formlig klappjakt på dessa kurder – och på många andra kurder, som över huvud taget inte haft någonting som helst med detta att göra. Men då passade det bra att använda terroriststämpeln och detta samband, som ni aldrig har lagt fram några bevis för.

Det är detta vi skall diskutera, inte om det skall finnas någon bekämpning av terrorister eller inte, för det skall vi ha. Det är bra att bestämmelserna skall ses över. Men nu gäller det den andra frågan, hur ni har behandlat de här människorna, vad ni stöder er på och vilka bevis ni har att lägga fram, vilka domstolsutslag som har gjorts osv. Det är på den punkten vi anklagar er, inte för någonting annat.

Anf. 6 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Låt mig inledningsvis på det bestämdaste reagera mot en sak i den här diskussionen. Ingela Mårtensson gör sig i sin interpellation skyldig

till en begreppsförvirring, som är allvarlig. Hon talar om terroristklassning av kurder. Sedan kommer Maria Leissner och Oswald Söderqvist och späder på med att hela tiden tala om att *kurder* är terroristklassade.

Vad det gäller är att organisationen PKK har bedömts vara en sådan organisation som avses i bestämmelserna om terrorism. De som har blivit föremål för bedömning i det här fallet är ett begränsat antal personer, individer som är medlemmar i eller verkat för denna organisation – precis som terroristbestämmelserna anger.

Det är väldigt viktigt att göra en klar skillnad i det här sammanhanget. Jag har träffat många kurder – genom Kurdiska riksförbundet, kurdiska organisationer och i andra sammanhang – som är förtvivlade över det här sättet att hantera begreppen i diskussionen. Det är alltså ett begränsat antal individer med anknytning till PKK som har blivit föremål för bedömning i detta sammanhang. De har bedömts ha en sådan bakgrund att de inte bör få vistas i Sverige och de har utvisats av regeringen. Som jag sade i mitt svar har dock utvisning inte kunnat verkställas på grund av politiska verkställighets hinder. I enlighet med vad lagen ger möjlighet till – en lag som en bred majoritet i riksdagen har stiftat – har dessa individer ålagts begränsningar i sin rörelsefrihet.

Terroristbestämmelserna har alltså kommit till användning i detta sammanhang. Terroristbestämmelserna har ett mycket begränsat tillämpningsområde och måste användas med återhållsamhet. Det är min bedömning att bestämmelserna har kommit till användning endast i den begränsade omfattning som riksdagen har förutsatt. Jag vill i detta sammanhang också framhålla att konstitutionsutskottet vid upprepade tillfällen har granskat handläggningen av terroristärenden. Men man har inte funnit någon anledning till anmärkning mot regeringens sätt att handlägga dessa ärenden. En sådan granskning har förekommit även i år. Ett nyligen framlagt betänkande från konstitutionsutskottet är en ytterligare bekräftelse på detta.

Nu försöker Oswald Söderqvist få till stånd en diskussion om riktigheten i just dessa beslut – väl medveten om att vi inte kan föra den typen av diskussion här i riksdagen. Vad interpellationen gäller är ju om bestämmelserna i detta sammanhang skall ses över. På den punkten har jag gett ett klart besked, dvs. att vi skall göra det.

Jag har också sagt i interpellationssvaret att vi inte har bedömt att det finns förutsättningar och skäl att göra en omprövning av de beslut som fattades 1984. En sådan omprövning kan ske på initiativ av regeringen eller med anledning av framställningar härom. Men ett skäl till omprövning är att det inte längre föreligger några hinder mot verkställighet. Då kan, och skall, utvisning ske.

Ett annat skäl är t. ex. om nya upplysningar om en utlänning eller den organisation som han tillhör ger anledning till ändrad bedömning av riskerna för terroristdåd. Några sådana upplysningar föreligger inte i de fall som det här gäller.

Jag beklagar att vi inte har sett någonting som tyder på förändringar i organisationen eller i dessa personers inställning till organisationen som ger anledning att nu göra någon ändring i beslutet.

Jag vill fråga Ingela Mårtensson: Vad är Ingela Mårtensson egentligen ute

Prot. 1987/88:125
24 maj 1988

Om slopande av kommunarrest enligt terroristlagen

efter? Vill Ingela Mårtensson upphäva besluten i dessa fall? Jag erinrar återigen om att konstitutionsutskottet har granskat handläggningen av fallet. Vidare tillhör ju Ingela Mårtensson detta utskott, som alltså inte har funnit någon anledning att erinra mot regeringens sätt att handlägga dessa ärenden. Vill Ingela Mårtensson förändra lagen? Hon vill alltså ha en översyn, och jag har sagt att vi skall göra en sådan. Men vill Ingela Mårtensson redan nu ta ställning för ett upphävande av möjligheterna till inskränkningar i rörelsefriheten för dem som är utvisade av terroristskäl? Det är ett, med förlov sagt, något vågat ställningstagande. Anser Ingela Mårtensson att regeringens bedömning i de här fallen står i strid med lagen? Återigen: Detta har granskats av konstitutionsutskottet.

Slutligen vill jag påpeka för Maria Leissner och även för andra debattörer att detta inte är fråga om ett straff i den mening som ni diskuterar. Terroristbestämmelserna är till för att förhindra att brott av allmänfarligt slag begås i landet.

Anf. 7 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Georg Andersson anklagar mig för att förvirra begreppen. Jag vet inte att jag har sagt att alla kurder skulle ha stämplats som terrorister av regeringen, men de beslut som har fattats om utvisning från Sverige gäller just kurder. I de fall jag har uttalat mig har jag alltså avsett dessa nio personer.

Jag har inte fått något annat besked än att regeringen ändå anser att PKK är en terroristorganisation, eftersom Georg Andersson gör gällande att dessa personer har anknytning till PKK – en organisation som begår terroristhandlingar. Vi behöver alltså inte ha missuppfattat regeringen på den punkten.

Jag har inte fått något riktigt svar på mina frågor om Georg Andersson anser att det var ett frihetsberövande när det föranstaltades om kommunarrest, inte heller om det gäller en domstolsprövning. Det finns alltså många kritiska punkter i fråga om att använda den möjlighet till kommunarrest som finns enligt bestämmelserna.

KU:s granskning avser huruvida regeringen följer lagar och bestämmelser. KU skall inte granska lagarna, utan regeringens handläggning, och på den punkten har utskottet inte i detta betänkande kritiserat regeringen. Jag och Maria Leissner har skrivit en motion därför att vi anser att det är bestämmelserna som skall kritiseras som bör ses över.

Jag tycker inte att kommunarresten i detta fall skall fortgå. Det har också visat sig att i de fall där personer har överskridit kommungränserna och förflyttat sig till annan kommun, har domstol inte utdömt något straff, inte ens några sanktioner. Det bör inte finnas sådana lagar enligt vilka det s. k. brottet inte följs av sanktioner.

De rapporter som har kommit, bl. a. från Röda korsets läkare, om hur individer på detta sätt utsätts för en omänsklig behandling borde också vägas in i bedömningen. Jag är besviken över att regeringen inte har velat ompröva dessa beslut.

Anf. 8 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja återkomma till min fråga om de 20 kurder som fortfarande inte har fått besked om sina asylansökningar. Invandrarministeren ville inte göra någon kommentar.

Om man frågar departementet får man olika förklaringar till att det dröjer så länge, kanske ännu längre än fyra år. Ett svar är, enligt en tidningsartikel, att handläggarna förklarar att det var en så stor invandrarström 1984 att myndigheterna inte har hunnit med alla ärenden. Det svaret kanske inte var så välgrundat.

Möjligtvis fick kurdernas advokater ett mera korrekt besked, nämligen att ärendet var utlånat till säpo och att det för närvarande inte fanns någon möjlighet att säga hur länge det skulle hållas kvar där. I själva verket var det i detta fall den andra vändan hos säpo. Om det nu har blivit aktuellt med två vändor hos säpo för detta ärende och fyra års utredningstid, blir det också en tredje och en fjärde vända? Hur länge till dröjer det innan den här kurden och hans landsmän får något besked om asylansökan? Innan de får besked har de försatts i en fullständigt orimlig situation, utan möjlighet att göra något annat än att år efter år sitta och vänta, rulla tummarna och hoppas att deras barn inte skall ha glömt dem helt, om de någonsin får möjlighet att träffas igen. Jag vill alltså upprepa min fråga: När får de besked och hur länge är det rimligt att hålla kvar dem i detta tillstånd?

Invandrarministern hävdade att kommunarrest inte är fråga om något straff. Då skulle jag vilja fråga om invandrarministern anser att den är ett frihetsberövande eller inte. Anser invandrarministern att den har föregåtts av en domstolsprövning eller inte? Det vore mycket intressant att få någon klargörande kommentar.

Anf. 9 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Att den s. k. kommunarresten utgör en frihetsinskränkning kan det inte råda något som helst tvivel om. Jag vill fästa uppmärksamheten på ett uttalande som en före detta hovrättspresident, Tore Landahl, gjorde. Han jämförde den här frihetsinskränkningen med reseförbud. I den jämförelsen ligger det onekligen något.

Det som är särskilt betänkligt i dessa fall är den stora stränghet varmed man har upprätthållit den s. k. kommunarresten. Även ansökningar om att få byta hemvist har avslagits. I ett fall rörde det sig om en kurd som inte ens då han hade blivit utsatt för ett allvarligt våldsdåd fick byta hemort, trots att han kände sig mycket rädd och hotad genom att vara kvar på den gamla orten. Jag vill med detta ha sagt att de här reglerna har tillämpats med en onödigt stor stränghet.

Den allvarligaste kritiken sätts in mot att tiden för frihetsinskränkningen är obestämd. Det var därför jag i mitt tidigare anförande ställde frågan om hur den här utredningen kommer att bedrivas. Det är nödvändigt att i avvaktan på utredningen, om den inte skulle genomföras mycket snabbt, verkligen göra en förnyad granskning av de frihetsinskränkningar som är gjorda. Nu hänvisar statsrådet till att en sådan prövning har gjorts. Men jag undrar verkligen. När jag läser pressmeddelandet, där det används en litet annan formulering, ser jag ingenting som tyder på att någon av de utvisade har

Prot. 1987/88:125
24 maj 1988

Om slopande av kommunarrest enligt terroristlagen

ändrat inställning till PKK. Den omständigheten att en person är sympatisör med PKK kan inte vara tillräcklig som skäl, inte heller kan det vara tillräckligt att man kanske har varit med i denna organisation men inte längre är det. Jag vill att statsrådet klargör sin inställning till detta samtidigt som han besvarar de frågor jag tidigare ställde.

Anf. 10 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Nå, Georg Andersson, vi vet hur sakförhållandena är, och vi känner igen argumenten när Georg Andersson säger att det inte är kurderna som har drabbats. Jag tror att jag vågar påstå att jag har haft många, långa och täta kontakter med kurdiska grupper långt innan Georg Andersson över huvud taget började intressera sig för att det fanns kurder här i landet. Det är mer än tio år sedan jag hade den kurdiska frågan uppe i riksdagen för första gången.

Det är ett faktum att det inte är vi som står upp här och kritiserar er som har stämplat begreppet kurder eller i allmänhet använt ordet kurder i detta sammanhang. Det är det andra som har gjort. I samband med mordet på Olof Palme talades det t. ex. från polisens sida om att man skulle jaga kurder med blåslampa. Man sade inte att man skulle jaga PKK med blåslampa.

Många kurder som inte alls hörde till gruppen av nio personer blev utsatta för husundersökningar, polisrazzior, upprepade förhör, långa häktningar för förhör och annat sådant. Att detta har skadat den kurdiska folkgruppen i Sverige, det vet Georg Andersson lika bra som jag.

Sedan vet vi också att det finns många olika uppfattningar bland kurder. Det finns många motståndare till PKK i Sverige, och det finns motståndare till andra kurdiska grupper, precis som det finns i alla invandrargrupper av detta slag. Det är ingen ursäkt för er. Vad som gäller är ju fortfarande att man har använt lagen mot en grupp av människor utan att dessa människor har blivit i tillfälle att enligt svensk rättspraxis få försvara sig själva. Som vi väl känner till har inte ens deras advokater fått ta del av handlingar och annat, utan dessa människor har bara stämplats – som vi måste bedöma det så länge ni inte visar någonting annat – godtyckligt.

Det är bara Sverige och Turkiet som förnekar den kurdiska folkgruppens rätt till existens och som har stämplat PKK som terrorister, inga andra. Det är ett mycket märkligt förhållande och fordrar, tycker jag, ett klarläggande. Jag hoppas att vi en gång skall få det så att vi får veta vad det beror på att regeringen så länge har intagit denna ståndpunkt till kurderna och visavi deras kamp i Turkiet. Det är klart att den turkiska militärdiktaturen varit kritisk mot kurdernas kamp, men den svenska regeringen borde inte vara det.

Anf. 11 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag vill säga till Ingela Mårtensson och övriga debattörer att regeringen har bedömt PKK som en sådan organisation som avses i bestämmelserna om terrorism. Det har klart redovisats vid åtskilliga tillfällen. Jag har också i mitt interpellationssvar framhållit att det faktiskt i vårt land har begåtts två mord på före detta medlemmar av PKK därför att de hade lämnat organisationen. De har inte tillåtits verka fritt för en annan

åsiikt, utan de har brutalt mördats. Det är inte så länge sedan – det var 1984 i Uppsala och i november 1985 i Medborgarhuset i Stockholm.

Det är således allvarliga saker som har inträffat, och vi vill inte att Sverige skall bli en tummelplats för interna uppgörelser av detta slag. Vi värnar om de enskilda människornas rätt att leva i frihet i det här landet, och det skall gälla också före detta medlemmar av PKK. Det här är ett mycket viktigt ställningstagande i förhållande till den kurdiska gruppen i Sverige. Jag vill än en gång hävda att Oswald Söderqvists sätt att använda begreppet kurder i detta sammanhang skadar den kurdiska gruppen. Om inte Oswald Söderqvist vinnlägger sig om att här särskilja ett begränsat antal medlemmar med anknytning till PKK från den kurdiska folkgruppen i Sverige, då skadar han den kurdiska gruppen. Jag är angelägen om att än en gång slå fast detta.

Handläggningen av dessa ärenden har gjorts av regeringen i enlighet med de bestämmelser som riksdagen har godkänt. Förhandling har skett inför domstol, och domstolen har inte fattat beslut utan överlämnat materialet till regeringen. Det är regeringen som har avgörandet i ärenden av det här slaget. Sådana är bestämmelserna, och det är naturligtvis fritt för riksdagen att verka för en ändring av dem. Men jag tycker det är konstigt att riksdagsledamöter går upp och anklagar regeringen när den har handlat i enlighet med de bestämmelser som gäller. Det är där konstitutionsutskottet kommer in i bilden. Om regeringen utifrån dessa bestämmelser hade gjort en felaktig bedömning eller handlagt ärendet på ett felaktigt sätt, så förutsätter jag att konstitutionsutskottet hade riktat erinringar mot regeringen. Men så har icke skett. Därmed har väl konstitutionsutskottet också accepterat handläggningen av de här ärendena, vilket innebär att PKK har bedömts vara en sådan organisation som anges i de ifrågavarande bestämmelserna och att ett antal enskilda individer knutna till PKK har bedömts böra utvisas ur landet. När denna utvisning nu inte har kunnat verkställas ger bestämmelserna möjlighet att meddela föreskrifter som innebär begränsningar i rörelsefriheten – det är vad det handlar om. Det råder inte heller något tvivel om vad det gäller; sedan får ni kalla det vad ni vill. Det är en begränsning av rörelsefriheten till en viss anvisad kommun med skyldighet att anmäla sig ett visst antal gånger per vecka. Man kan också få tillstånd att tillfälligt vistas i annan kommun.

Maria Leissner frågade om de ärenden som ligger i departementet avser kurder. Jag har inte något grepp om exakt hur många ärenden det är fråga om och hur länge vart och ett av ärendena har legat. För somliga ärenden blir handläggningstiden lång. Det fördes för några veckor sedan här en diskussion där vi beskylldes för att särbehandla palestinier, därför att handläggningen av ett antal palestinska ärenden dragit ut långt på tiden. Jag beklagar den långa handläggningstiden. Vi gör allt vad vi kan för att begränsa den. Men jag kan inte nu ge något besked om när enskilda ärenden kan komma upp till behandling.

Hans Göran Franck upprepade frågan, hur utredningen skall bedrivas. Jag kan bara säga som jag sade i interpellationssvaret, att den skall bedrivas med sikte på att uppnå högt ställda krav på rättssäkerhet och effektivt skydd mot terrordåd. Utredningen bör få en allsidig sammansättning och bör bedriva sitt arbete på ett allsidigt sätt. I övrigt vill jag inte nu ge några närmare

Prot. 1987/88:125
24 maj 1988

Om slopande av kommunarrest enligt terroristlagen

föreskrifter om hur arbetet i utredningen skall bedrivas.

Talmannen anmälde att Oswald Söderqvist anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Anf. 12 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Det är väl ingen i Sverige som vill att Sverige skall vara en tummelplats för terrorister! Det är helt klart att vi skall motverka terrorism.

Sedan tycker jag inte att det är något fel i att vi för en diskussion om, på vilka grunder någon definieras som terrorist, vilka lagar och bestämmelser vi har och hur besluten verkställs. Jag kan inte förstå att Georg Andersson är så avogt inställd till att vi här i kammaren debatterar detta.

När det gäller konstitutionsutskottet sade jag tidigare att granskningen där gäller regeringens handläggning och att man där inte framfört någon kritik. Men det finns ju all anledning att diskutera bestämmelserna och lagen, särskilt som en utredning har slagit fast att man bör lyfta ut terroristbestämmelserna ur utlänningslagen. Om ingenting görs finns risken att man bara slår ihop spaningslagen och terroristbestämmelserna och får den gamla typen av terroristlag, som det framförts mycken kritik mot. Men det är bra att Georg Andersson skall tillsätta en kommitté som ser över bestämmelserna. Det tror jag att vi alla tycker är mycket positivt.

Jag är rädd att Georg Andersson har låst sig fast vid kommunarresten, eftersom han försvarar den så bestämt. Jag undrar om Georg Andersson vidhåller uppfattningen att man skall hantera terrorister och bekämpa terrorister på det sätt som man gör i dag. Man får det intrycket när Georg Andersson så kraftfullt försvarar kommunarresten, trots att det finns en stark opinion mot och kritik av det begreppet, inte minst från juristhåll. Också tillämpningen är otillfredsställande; vi har ju sett att domstolar inte kan utdöma några sanktioner för den som bryter mot föreskrifterna om kommunarrest. Jag tycker att det är litet oroväckande. Det skall bli intressant att se vad som kommer att stå i direktiven för denna kommitté. Jag hoppas att det skall bli en förutsättningslös översyn av terroristbestämmelserna – det behövs.

Anf. 13 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Invandrarministern anser sig vara utsatt för anklagelser och för ifrågasättande huruvida regeringen har handlat i enlighet med lagen eller inte. Jag tycker emellertid inte att denna debatt framför allt skall handla om huruvida regeringen har skött sina åligganden enligt lagen eller inte skött dem. Personligen ser jag inte regeringen enbart som ett byråkratiskt organ utan också som ett politiskt organ. Jag hoppas att denna debatt i kammaren är av politisk karaktär. Det är då intressant att debattera huruvida de regler vi har är rimliga eller inte.

Invandrarministern försvarar kommunarresten intensivt. Det tyder inte på någon lyhördhet för kritiken, inte minst från juristhåll. Det frihetsberövande som kommunarresten innebär är ju väsensskilt från det frihetsberövande som utdöms av vår normala rättsapparat. Man kan inte säga hur långt straffet är. Man kan inte ge några permissioner. Man kan inte halvera detta straff vid

gott uppförande. Man kan inte överklaga det. Man kan inte heller berätta för vilket brott straffet är utmätt.

Det finns här över huvud taget en rättsosäkerhet av ganska stor omfattning, som enbart gäller utlänningar. På detta område har vi uppenbarligen två rättsliga tillämpningar av lagen – en för svenskar och en för utlänningar. Utlänningarna får hålla till godo med en rättsosäkerhet som är helt oacceptabel.

Jag hoppas att det kommer till stånd en förändring – inte bara av bestämmelserna utan också av tillämpningen av bestämmelserna. Detta är egentligen två olika debatter. Jag hoppas att invandrarministern fortsättningsvis också kommer att ta hänsyn till det.

Till sist skulle jag vilja ta upp detta att invandrarministern inte vill ge något besked när det gäller de kurder som fortfarande efter bortåt fyra år inte har fått besked om sina asylansökningar. Skulle invandrarministern möjligen kunna lova att titta på dessa enskilda fall? Skulle invandrarministern också kunna utlova att han skall undersöka huruvida syftet med beredningen verkligen är att komma fram till ett beslut, eller om det möjligtvis enbart är fråga om att förhålla beslut?

Anf. 14 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Får jag slutligen konstatera att Ingela Mårtensson nu här har bekräftat att konstitutionsutskottet inte anfört kritik mot regeringens handläggning. Jag har emellertid noterat att Ingela Mårtensson här i kammaren har anfört allvarlig kritik mot de bedömningar regeringen har gjort i ett antal ärenden. Ingela Mårtensson är ledamot av konstitutionsutskottet. Detta tycker jag är något oförenliga ståndpunkter. Om Ingela Mårtensson faktiskt har kritik mot regeringens sätt att handlägga ärenden av detta slag inom ramen för gällande bestämmelser, bör det anföras i konstitutionsutskottet.

Maria Leissner tycker att denna diskussion inte bör handla om regeringens handläggning av enskilda ärenden. Jag håller med henne om detta. Jag har svarat på den ursprungliga frågan som interpellationen gällde. Den var ju kort. Mitt svar var att vi inom kort skall tillsätta en kommitté som skall göra en översyn av dessa bestämmelser.

Sedan ville Maria Leissner hävda att jag nu med emfas försvarar kommunarrest. Får jag än en gång säga att det inte finns något sådant begrepp. Försök inte att inpränta detta felaktiga begrepp. Det är fråga om begränsningar i rörelsefriheten, avgränsat till en kommun, för individer som är utvisade av säkerhetsskäl.

Den allvarliga och viktiga frågan att diskutera, om man tycker att sådana restriktioner skall avskaffas, blir vad man vill sätta i stället. Tycker Maria Leissner och andra att vi skall gå hårdare fram och verkställa utvisningsbesluten? Eller skall man av säkerhetsskäl fatta beslut om utvisning för att sedan ge rörelsefrihet i landet som om ingenting hade hänt? Detta är en fråga som man inte kan springa ifrån på det något lättsinniga sätt som jag tycker att Maria Leissner och andra använder sig av.

Låt mig allra sist säga att vi handlägger ärenden i departementet med så stor skyndsamhet som möjligt. Det finns inga särbestämmelser för kurder.

Frågor som gäller dem har behandlats vid upprepade tillfällen. Senast i dag har jag handlagt en asylansökan. Det var ett överklagande av ett asylärende från en person som betecknar sig som kurd.

Talmannen anmälde att Ingela Mårtensson och Maria Leissner anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Meddelande om svar på interpellation 1987/88:241

Anf. 15 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Jag vill meddela att den av Nic Grönvall till statsministern framställda interpellationen om ägaransvaret i näringslivet på grund av stor arbetsbelastning inte kan besvaras förrän den 30 maj.

3 § Svar på interpellation 1987/88:227 om stöd åt spelberoende

Anf. 16 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Karin Israelsson har frågat finansministern om regeringen avser att vidta åtgärder dels för att stödja en länkrörelse för spelberoende, dels för att sanera spelberoendes spelskulder när vårdinsatser visat sig verkningsfulla.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Frågan om åtgärder för att hjälpa personer med stort spelberoende har under senare tid väckts i olika sammanhang. Jag har tagit upp frågan med de statliga spelbolagen Tipstjänst och Penninglotteriet samt med AB Trav och Galopp för att få till stånd en undersökning av omfattningen av problemen. Skulle dessa visa sig vara av en omfattning som motiverar särskilda insatser från samhällets sida kommer jag att föreslå sådana. Detta kan ske exempelvis genom att spelbolagen gemensamt bildar en fond ur vilken medel kan fördelas till forskning och andra åtgärder inom området.

Anf. 17 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka lönenministern för svaret på min interpellation.

Det är få företeelser i vårt land som så litet uppmärksammas som spelberoende och den svåra misär som de människor som blivit spelberoende befinner sig i. Det är därför glädjande att några av de drabbade vågat träda fram och berätta om sina upplevelser.

Vi spelar i dag som aldrig förut i vårt land. Nya, hittills förbjudna, spelformer introduceras av de spelbolag som står regeringen nära. Inga medel skyr man för att ge människorna information om de möjligheter som finns att göra snabba klipp.

Det blir lockande för många – alltför många – att få en god inkomst, lägre

beskattad än inkomst av arbete, och detta utan att behöva anstränga sig i ett läge där avtalsrörelsen ger en låg utdelning.

I en utredning som publicerades 1986 framgick det att det fanns 1 100 personer i vårt land som tjänade 200 000 kr. på eget arbete efter skatt. Under samma period blev 1 435 svenskar minst 200 000 kr. rikare genom vinster på olika typer av spel och lotterier. Jag antar att denna skillnad ökat ännu mera, eftersom ytterligare nya spelformer sedan den här tidpunkten införts.

Alltför många hoppas att genom spelande få en vinst. En stor grupp av dessa passerar det stadium då vinsten i sig inte blir det som lockar, utan spänningen i spelet blir det som drar. Detta kan jämföras med en alkoholberoende eller drogberoende persons beteende.

Men för denna grupp, som utgörs av ca 50 000 personer, föreligger inte den minsta förståelse. Den skall disciplinera sig och ändra sitt beteende, som någon skrev i ett brev till mig. Men det hjälper inte om man kommit in i ett spelberoende. Här måste kvalificerad hjälp finnas att tillgå.

Det måste också finnas en ljusning för framtiden när det gäller skuldsanering efter behandling. Ofta rör det sig om stora skulder, ofta om bedrägerier, kriminalitet samt alkohol- och drogberoende som en följd av den utsatta situationen.

Det saknas kunskap hos rättsväsendet, socialtjänsten och den breda allmänheten om detta förhållande.

Tänk om man satsat lika många miljoner kronor på en affischkampanj för att upplysa om spelberoende som man investerat i de enorma affischkampanjer för ett ökat spelande som vi drabbats av under vintern och våren! Då hade också normalspelaren förstått att det finns en baksida även av denna medalj.

En mor ringde mig häromdagen. Hon hade sänt sina unga söner till brideutbildning. En av dem är storspelare nu, har förstört hela sin lovande karriär och orsakat familjen en tragedi som är oreparerbar. Modern har kämpat för att brideförbunden skall ta sitt ansvar och upplysa om de risker som finns. Hon har inte lyckats. Eller den man som har ca 185 000 kr. i årsinkomst. Han är storspelare, spelar varje dag på något. Han har lånat pengar av alla i omgivningen, lånat 40 öre för att klara insatsen på oddset häromdagen, bad sedan att få bli bjuden på mat. Han har inte annat än sommarkläder i dåligt skick. Telefonen är avstängd, och kronofogden är ständigt på jakt efter hyran. Hans gode vän skriver: Gör något nu, det är fasansfullt att se detta elände!

Många organisationer arbetar i dag med stora svårigheter att engagera människor. Det gäller bl. a. i folkrörelsearbetet. Folkrörelserna måste i allt större utsträckning ägna sig åt spel och dobbel för att överleva. Det är satsningar på snabben eller längen eller travet som skall ge pengar till folkrörelsearbetet i framtiden, allt enligt den proposition som riksdagen väntas anta i slutet av maj.

Ja, nog är budskapet från regeringen klart. Något samhällsansvar finns inte i det resonemanget. Man ersätter människors engagemang i ideella organisationer med ett lukrativt utnyttjande av medmänniskors spelintresse i destruktiva miljöer.

Besök en bingohall, en sådan som är öppen hela dagen. Tragedierna finns där: de äldre som spelar bort sin pension, småbarnsmamman som spelar bort

*Om stöd åt spel-
beroende*

hushållspengar och barnbidrag. Eller besök travbanan. Se dem som helt utblottade lämnar travbanan efter spelets slut, eller besök en tobaksaffär, där både yngre och äldre i förtvivlan gnuggar fram en tänkt storvinst på trissloten.

Det finns spelformer som är farligare än andra, och det är just dessa spelformer som i dag introduceras alltmera i vårt land. Penninglotter och lotto, tips och liknande utgör inte den lockelsen. Det är de spel som ger utdelning nära i tiden som är farliga.

Det är tacknämligt att löneministern äntligen har förstått vidden av de olägenheter som skapas med det ökade spelandet. Men det räcker inte med att spelbolagen undersöker förhållandena. Det ligger verkligen inte inom deras intresseområde att söka förlorare. Vad de vill ha är de glada vinnarna.

Är exempelvis Solvallas styrelse beredd att gå ut och varna för spel? Jag har svårt att tro det, när jag ser sammansättningen av styrelsen. Inte är det AB Vin- & Spritcentralen som utreder missbruksproblemen, nej, där blundar man för dem. Därför kan vi inte låta dessa spelberoende organ stå för en utredning. Den blir inte trovärdig. Varför får inte socialstyrelsen göra utredningen? Det är ett missbruksproblem. Den fond som har avisierats i löneministerns svar behövs, fråga den som arbetar med spelberoende. Jag misstror spelbolagen. Deras vilja att förstå har inte hittills visat sig särskilt stor.

Är löneministern beredd att ta upp denna fråga i ett bredare forum? Justitiedepartementet har intressen här och inte minst socialdepartementet. Ta tag i frågan, arrangera ett seminarium, ta med experter från USA som har erfarenheter och även de få som i Sverige har ägnat sig åt rehabilitering av speloffren. Visa i handling att regeringen är beredd att ta krafttag. Och sanera i spelutbudet. Tillåt inga nya spelformer, förbjud de snabba spelen som nyss har introducerats. Sanera i reklamutbudet. Detta gäller inte minst radio och TV. Först när detta sker kan jag lita på att regeringen ser med allvar på de spelberoendes situation.

Anf. 18 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Jag vill erinra kammarens ledamöter, eftersom inte Karin Israelsson gjorde det, om att riksdagen har behandlat en motion där spelberoende tagits upp. Ett enhälligt socialutskott har uttryckt oro över omfattande spelberoende och dess effekter och konstaterar att det har satts i gång en undersökning av delegationen för social forskning. Det är också den undersökning som jag räknar med. Det är viktigt att det görs en kartläggning av problemen, och i mitt interpellationssvar har jag berört möjligheterna att i någon form medverka till finansieringen av sådan forskning. Jag tycker att detta borde ha funnits med i Karin Israelssons anförande.

Sedan tycker jag, Karin Israelsson, att man något bör skilja på de former av spel som staten har tagit ansvaret för och där verksamheten sker i organiserade former – och det är det som det är fråga om – och alla andra typer av spel vare sig dessa kan påverkas av någon samhällsinstitution eller ej. Det är ju ingen hemlighet att skälet till att vi fick statliga spelbolag var att det i stor omfattning bedrevs illegalt spel. Därför tyckte man att det var bättre att spelet skedde i organiserade former. På detta sätt kunde vinnarna

garantera sina vinster, och en del av de sociala vådorna av illegalt spel kunde försvinna. Detta tycker jag bör tas med i bilden när det allmänt talas om spelberoende och negativa effekter av det spel som bedrivs.

I diskussionen bör man även ta fram det bridgespel och det pokerspel, samt även den kasinoverksamhet som finns för människor som rör sig utanför vårt land, även om denna verksamhet inte finns i Sverige, och inte ge bilden att ett allmänt spelberoende drivs fram bara på grund av att det finns reklam för de statliga spel som bedrivs.

Min uppfattning är alltså att det finns anledning att oroa sig för en del effekter av de omfattande möjligheter till spel som finns och att marknadsföringen ibland kan te sig långtgående. Den uppfattningen har jag också framfört, men vi bör avvakta den kartläggning som delegationen för social forskning har tagit initiativ till. Sedan får vi vidta de åtgärder som behövs, framför allt i form av förebyggande insatser från psykologer och andra.

Prot. 1987/88:125
24 maj 1988

*Om stöd åt spel-
beroende*

Anf. 19 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! I interpellationssvaret står det att utredningen skall göras av de statliga spelbolagen. Det är detta jag vänder mig mot. Jag har också läst socialutskottets betänkande om den utredning som pågår hos delegationen för social forskning, och det är bra att så sker, eftersom det är viktigt att detta kommer i gång mycket snabbt. Men jag tror inte att spelbolagen är det rätta utredningsforumet i detta fall.

De exempel som jag gav är från den verklighet som jag möter. När det gäller bridge och andra spelformer är det precis som löneministern säger inte något som organiserats från regeringens sida. Men det kan vara av intresse att veta att även sådana spelformer kan vara grunden till ett spelberoende. Vad vi i den s.k. allmänheten märker är den galopp som hela den här spelverksamheten befinner sig i. Och staten har ett ansvar som ägare till de statliga spelbolagen. Tipstjänst, Penninglotteriet och AB Trav och galopp gör ju verkligen allt för att påminna allmänheten om sin verksamhet. Det finns inte en affischpelare som under vintern och våren inte haft affischer till förmån för denna spelverksamhet. Hela Stockholms innerstad har haft ett stort reklamutbud. Varenda tidning med självaktning har ju mycket reklam för dessa spelverksamheter. Även radio och TV spelar också med i reklamen mycket påtagligt.

Om man jämför hur spelformerna var för fem sex år sedan kan man se att det har hänt enormt mycket på detta område. Försöken att få svenskarna att spela har varit mycket framgångsrika. Det har också bidragit till att folkrörelsernas inkomster från vanliga lotterier har minskat. Det är just den karusellen som vi befinner oss i och som jag anser vara så allvarlig, eftersom den kommer att orsaka än fler tragedier än den redan har gjort.

Det är emellertid glädjande att löneministern anser att det finns anledning att oroa sig. Jag tror att det innebär ett stort steg i förhållande till vad som tidigare har gjorts gällande då man inte har trott att det varit särskilt farligt att spela. Just den ändrade attityden, att man även på finansdepartementet ser att det finns en baksida av de stora skatteinkomster som staten får på grund av att spelandet ökar så kraftigt, inger ett hopp för framtiden.

Trots kartläggningen tror jag att det finns anledning att göra mer för att

Prot. 1987/88:125
24 maj 1988

*Om avdragsrätten för
bostadsröntor, 1990 års
fastighetstaxering,
m. m.*

höja kunskapsnivån och ta del av den kunskap som finns i Sverige. Jag skulle gärna se att ett seminarium ordnades så att vi kunde få del av den kunskap som i dag finns hos enskilda.

Anf. 20 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Jag vill markera att det inte är min avsikt att de statliga spelbolagen skall företa en undersökning. Så går det inte till. Däremot kan det finnas ett finansieringsbehov, och det var detta jag syftade på i mitt interpellationssvar.

Jag vill korrigera Karin Israelsson på en punkt. Det är inte så enkelt som att alla vinster skapar miljonärer. Det pågår mycket spel i sällskapsformer där man har spelbolag och där många gör en liten insats och vinsterna fördelas på väldigt många händer. Jag tycker inte att Karin Israelsson skall låna sig till den propaganda som i skattesammanhang används för att göra jämförelser med något skattesystem, spelvinster, m. m. Det är en felaktig information, Karin Israelsson.

Anf. 21 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Det är mycket möjligt att det är spelbolagen som gör stora vinster. Var och en av dem som gör dessa stora vinster, även om det är två eller tre tillsammans, får dock en inkomstökning som är betydligt mindre beskattad än den inkomstökning som man kan åstadkomma genom att man ökar sin arbetsinsats. Det kan vi inte komma ifrån. Åtminstone enligt denna reklam som ges ut av spelbolagen är det väldigt många som har blivit miljonärer. Av de helsidesannonser där det talas om de nya miljonärerna det gångna året får man den uppfattningen att även väldigt många enskilda kunnat tillgodogöra sig dessa stora pengar.

När det gäller finansieringen av samhälleliga åtgärder anser jag också att det är riktigt att spelbolagen tar sitt ansvar. I t. ex. USA, där man har goda kunskaper om spelberoende, kräver man, i och med att man tillåter dessa spelformer, att spelbolagen skall ställa upp och finansiera ur en fond de åtgärder som behöver vidtas på grund av missbruksproblem. Det är ett bra exempel på hur vi i Sverige borde handla.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellationerna 1987/88:249, 250 och 260 om avdragsrätten för bostadsröntor, 1990 års fastighetstaxering, m. m.

Anf. 22 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Bo Lundgren har i två interpellationer frågat om avdragsrätten för bostadsröntor och om skatten på småhus.

Agne Hansson har i en interpellation ställt frågor som rör 1990 års allmänna fastighetstaxering.

Jag besvarar interpellationerna i ett sammanhang.

Allmän fastighetstaxering av villor har ägt rum åren 1957, 1965, 1970, 1975 och 1981. Vid vart och ett av dessa tillfällen har åtgärder vidtagits för att

lindra de effekter som skulle ha uppkommit om de höjda taxeringsvärdena fått fullt genomslag. Även inför den allmänna fastighetstaxering av hyreshusen, som äger rum i år, har åtgärder med sådant syfte vidtagits. Dessa historiska fakta borde enligt min mening dämpa den oro man kan hysa inför 1990 års villataxering. Låt mig för tydlighets skull ändå upprepa vad jag svarade bl. a. Bo Lundgren redan i fjol, nämligen att det naturligtvis inte går att låta de höjningar av taxeringsvärdena, som kommer att inträffa år 1990, slå igenom fullt ut vid fastighetsbeskattningen.

Som jag framhöll i det tidigare svaret får bedömningen av vilka förändringar som eventuellt behövs i fastighetsskatten ske mot bakgrund av den ekonomiska situationen år 1990 och av de ändringar som i övrigt kan komma att ske i skattesystemet. Det är därför för tidigt att nu ta ställning i dessa frågor.

Samma sak gäller i stort Bo Lundgrens andra interpellation om avdragsrätten för bostadsrätter. En parlamentarisk kommitté, RINK, ser för närvarande över hela inkomstbeskattningen för fysiska personer, vilket Bo Lundgren bör känna till i egenskap av ledamot i denna kommitté. Kommittén skall enligt sina direktiv utarbeta förslag till en skattereform som syftar till en bredare skattebas med färre avdragsmöjligheter, lägre skattesatser, en mera enhetlig och effektiv beskattning av kapital som skall stimulera sparande och motverka skuldsättning samt till att få enklare regler. Ett betänkande från kommittén skall förhoppningsvis vara klart före utgången av 1988. Jag anser att man bör avvakta kommitténs förslag innan man diskuterar eventuella förändringar i avdragsrätten.

Avslutningsvis vill jag också framhålla, att en framtida skattereform bör ha en sådan fördelningspolitisk utformning att den inte drabbar låg- och medelinkomsttagare.

Anf. 23 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Låt mig först tacka finansministern för svaret, som inte kan sägas vara särskilt upplysande. Som jag redovisar i min interpellation leder höjda taxeringsvärden 1990 automatiskt till skärpningar av såväl fastighetsskatten som den särskilda småhusbeskattningen. Skulle inga eller otillräckliga åtgärder vidtas, kan kostnadsökningen för småhusägare bli kraftig. I sitt svar hänvisar finansministern till förändringar av skattereglerna vid tidigare fastighetstaxeringar som syftade till att lindra de skattemässiga effekterna av höjda taxeringsvärden. Bl. a. hänvisar han till att åtgärder med sådant syfte vidtagits inför den allmänna fastighetstaxering av hyreshus som äger rum i år.

Låt mig då påminna finansministern om att det förslag han på regeringens vägnar lämnade till riksdagen innebar att fastighetsskatten skulle skärpas för såväl hyreshus som småhus. Det skulle i sin tur ha lett till ökade boendekostnader. Det var oppositionen i riksdagen som tvingade fram ett riksdagsbeslut som innebar oförändrat skatteuttag. Om man skall ta hänsyn till detta exempel – som finansministern själv nu hänvisar till – finns det all anledning att hysa oro för vad ett fortsatt socialdemokratiskt regeringsinnehav skulle innebära.

Finansministern säger nu att de höjningar av taxeringsvärdena som sker 1990 inte skall få slå igenom fullt ut vid fastighets- och småhusbeskattningen.

Man kan alltså dra slutsatsen att det kommer att bli skatteskärpningar, men hur stora de skall bli vill finansministern inte ge svar på. Låt mig därför upprepa den fråga som jag ställde i interpellationen: Är finansministern beredd att vidta sådana justeringar av skattereglerna att kapitalkostnadsutvecklingen för småhus inte överstiger den för hyreshus?

Vad så avser mina frågor om ytterligare avdragsbegränsningar, lämnar finansministern inte några som helst besked. Han hänvisar bara till den utredning som tidigast någon gång kring årsskiftet 1988-1989 skall lägga fram förslag om reformering av inkomstskattesystemet, ett förslag som alltså kommer efter valet.

Det kanske också förtjänar att påpekas att utredningen har socialdemokratisk majoritet och leds av finansministerns egen statssekreterare. Tanken är att utredningen skall börja fatta beslut i höst, efter valet. Men nog diskuterar väl ändå finansministern och statssekreteraren med varandra någon gång om ungefär vilken inriktning som besluten skall få? Ni är väl inte helt ovetande om vad ni faktiskt vill på skatteområdet?

En fungerande demokrati kräver att väljarna får besked av partierna före val om var dessa står i viktiga frågor. Vi moderater ger ett klart besked: Vi kommer inte att medverka till en begränsning av avdragsrätten för bostadsröntor.

Den nuvarande regeringen försöker i denna fråga, liksom i så många andra, att undvika att ge besked om ens huvudinriktningen för den politik man avser föra om man till äventyrs skulle få väljarnas förtroende i höstens val. Så var det också 1985 – jag kan ge ett exempel. Då kritiserade socialdemokraterna oss moderater för förslag om en begränsad neddragning av statsbidraget till kommunerna. Men utan att redovisa det före valet har man sedan själv genomfört fyra gånger så stora neddragningar.

Eftersom socialdemokraterna vägrar att ge väljarna ett ärligt besked, måste man på annat sätt sluta sig till vad de vill åstadkomma. I en tidningsintervju den 30 april förra året klargjorde finansministern att en av huvudfrågorna för den inkomstskatteutredning som han hänvisar till är att föreslå begränsningar av ränteavdragsrätten. Att detta kommer att leda till ett prisfall på småhus och bostadsrätter framgår klart av intervjun med finansministern. Hans egen slutsats blir: "Jag skulle inte köpa min villa i dag."

Också av de direktiv som finansministern har gett till inkomstskatteutredningen framgår att avdragsrätten skall begränsas och att bostadsröntorna inte skall särbehandlas.

En avdragsbegränsning av det slag som skisserats i finansministerns s. k. idéskiss och i direktiven till inkomstskatteutredningen skulle leda till kraftiga kostnadsökningar för flertalet av dem som bor i småhus eller bostadsrätt. Det kan komma att röra sig om flera hundra kronor i månaden. En given följd av detta blir ett prisfall på småhus och bostadsrätter – ju kraftigare avdragsbegränsning, desto större prisfall. En halvering av avdragsrätten, som alldeles uppenbart har diskuterats, skulle med största sannolikhet innebära ett prisfall på ca 30 %. Särskilt hårt skulle sådana hushåll drabbas som har skaffat sin bostad kort tid innan en ytterligare begränsning genomförs och som säljer strax därefter, kanske tvingade därtill. Intresset för att spara till

och i en egen bostad kommer också att minska, vilket påverkar samhällsekonomin negativt.

Det är, herr talman, oanständigt att inte ge väljarna besked om den nuvarande regeringens inställning i en för många hushåll så viktig fråga som rätten att göra avdrag för bostadsränder. Jag vill därför än en gång ge finansministern chansen att upplysa både mig, kammaren och väljarna om regeringen är beredd att genomföra ytterligare begränsningar av avdragsrätten för bostadsränder under den kommande mandatperioden.

Anf. 24 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret, även om det, som Bo Lundgren sade, inte bar mycket av substans i sig. Det är ett av de kanske tunnaste svar som jag har sett levereras under detta riksmöte. På sätt och vis är ju också detta ett svar. Vänta och se, är finansministerns tema.

Finansministern säger att åtgärder för att lindra skatteeffekterna av höjda taxeringsvärden har vidtagits i samband med varje fastighetstaxering sedan 1957. Denna beskrivning av historien är ju inte särskilt mycket att luta sig emot. Som framgick av vad Bo Lundgren här sade är det ju inte särskilt många som blir lugnade av ett sådant besked.

I grund och botten var det ett yttrande från bostadsutskottet till skatteutskottet som var anledningen till att regeringens dåvarande förslag justerades. Detta yttrande förde ju skatteutskottet vidare till kammaren, som sedan beslutade i enlighet med vad som där hade anförts. I propositionen hette det att taxeringsvärdena skulle få slå igenom i form av höjd fastighetsskatt. Men för att få en mer rimlig fördelning av skattehöjningen för hyreshus föreslogs att småhusen också skulle få bära en del av denna höjning, trots att taxeringsvärdena för småhus då inte var under omprövning. Det var vad finansministern och regeringen ansåg vid detta tillfälle. Frågan är om finansministern nu har ändrat åsikt. Att få svar på den frågan saknar inte intresse.

Vi borde nu åtminstone kunna få besked från finansministern om han har övergett tanken på den metod för skattehöjning som han då ville använda. Denna metod leder nämligen till en ständig skatteskärpning, t. o. m. när taxeringsvärdena inte är under omprövning. Kommer t. ex. hyreshusen att nu också få en skatteskärpning, när småhusen får det?

Om finansministern redan förra året var ute efter en skatteskärpning beträffande småhusen – och det utan att taxeringsvärdena var under omprövning – vad är det då, finansministern, som säger att denna höjning inte kommer nu, när taxeringsvärdena skall justeras? Såvitt jag uppfattar det, finns det inget som hindrar detta.

Det är inte konstigt att småhusägarna med detta som facit i hand oroar sig över framtiden. Den historieberövning som finansministern i svaret lutar sig emot – och de delar som han utelämnar – ger ju klara besked: Det kommer en skatteskärpning, och det blir i första hand barnfamiljerna som drabbas. Om inte detta skall bli det bestående intrycket av denna debatt måste finansministern ge klarare besked.

Jag vill fråga: Är det verkligen rättvist att det i första hand skall vara barnfamiljerna som får betala den tredje vägens politik, en politik som

Prot. 1987/88:125
24 maj 1988

*Om avdragsrätten för
bostadsränder, 1990 års
fastighetstaxering,
m. m.*

innebär att fastighetspriserna rakar i höjden på grund av att vissa har gjort sig snabba vinster och därför kan betala nästan vad som helst för en villa, samtidigt som bostadsbristen ökar? Är det barnfamiljerna som skall betala den politik som har gett stora vinster till vissa och inneburit bostadsbrist för många? Om så inte skall bli fallet, måste ju regeringen ge besked om vad man vill göra för att förhindra detta.

Vidare: Hur stor kommer skattehöjningen för småhus att bli, och vad innebär uttrycket "inte fullt ut"?

Låt mig, herr talman, i detta sammanhang ta upp en aktuell fråga som berör en speciell grupp av fastighetsägare, de permanentboende i vissa attraktiva fritids- och turistområden. Priserna på fastigheter i populära fritidsområden stiger nu raketartat. Smögen på västkusten är ett sådant exempel. Jag skulle kunna ta flera exempel från mitt eget län, från Öland eller från min egen kommun Västervik i Tjusts skärgård.

Skall de permanentboende drivas från sina egna hem, därför att regeringen inte är beredd att justera i fastighetstaxeringsreglerna? Det blir ju följden, om de permanentboende fastighetsägarna inte klarar de höjda kostnader som de får vidkännas på grund av att taxeringsvärdena stiger, vilket i sin tur är en följd av att penningstarka personer utifrån driver upp priserna när en fastighet utbjuds till försäljning. Är finansministern beredd att hjälpa dessa fastighetsägare att få bo kvar genom att t. ex. införa lägesavdrag eller på annat sätt skydda dem i den nu förestående taxeringsöversynen? Oron är verkligen stor – det kan jag försäkra. Det är viktigt och nödvändigt med mer besked än vad vi här har fått.

Anf. 25 KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! Jag har vid samtal med mina kolleger här i riksdagen under de senaste veckorna kunnat konstatera att oron inför 1990 års fastighetstaxering av småhus ökar. Denna oro manifesteras i ett ökat antal frågor till våra länsexpeditioner, på möten och vid samtal med enskilda skattebetalare.

I regeringens proposition 164 om vissa frågor inför den allmänna fastighetstaxeringen 1990, som vi skall behandla här i kammaren i morgon, nämns inte med ett enda ord hur utfallet av taxeringen i form av ökad skattebelastning på landets småhusägare kommer att bli. Det hade, menar jag, varit på sin plats med ett avsnitt i propositionen angående åtgärder med anledning av de mycket kraftiga skatteskärpningar som blir fallet, om inte justeringar görs i skatteskalorna och i skattebestämmelserna. Vi i folkpartiet har tillsammans med de andra borgerliga partiernas företrädare i utskottet reserverat oss vid behandlingen av propositionen och begärt förslag om sådana ändringar i skattereglerna att de kraftiga skatteskärpningar som kan bli följden av 1990 års allmänna fastighetstaxering av småhus kan motverkas.

Finansministern svarar nu: "Allmän fastighetstaxering av villor har ägt rum åren 1957, 1965, 1970, 1975 och 1981. Vid vart och ett av dessa tillfällen har åtgärder vidtagits för att lindra de effekter som skulle ha inträffat om de höjda taxeringsvärdena fått fullt genomslag." Vidare säger finansministern: "Dessa historiska fakta borde enligt min mening dämpa den oro man kan hysa inför 1990 års villataxering." Han nämnde också, vilket tidigare talare har varit inne på, hyreshusen. Frågan huruvida den processen i riksdagen kan

lugna någon lämnar jag därhän. I den här kammaren är det nog bara finansministern som tror det. Förhållandet på skattesidan är faktiskt inte likadant i dag som det var 1957 och 1965 – ja, inte ens som det var 1981.

Ni socialdemokrater har skärpt beskattningen avsevärt under den korta historiska process som finansministern hänvisar till. Förmögenhetsbeskattningen har höjts, så att något som man kan kalla vanligt normalt villaboende utan några större extravaganser nu riskerar att bli förmögenhetsbeskattat, om ingenting görs. Den progressiva schablonregeln har införts under den här perioden. På boendet i småhus har regeringen lagt en fastighetsskatt av alldeles speciell dimension, en fastighetsskatt som är totalt i avsaknad av alla fördelningspolitiska inslag, eftersom den utgår oavsett vilken inkomst, vilken förmögenhet och vilken försörjningsbörd den skattskyldige har. Visst finns det skäl för oro efter en sådan okänslighet från socialdemokraternas sida. Denna oro borde finansministern ta på allvar.

Jag tycker att finansministern på nytt skall äntra talarstolen och prestera ett något bättre besked än det i mitt tycke litet liknöjda besked som gavs i det redan lämnade svaret. Finansministern hänvisade där till ett tidigare svar, i vilket nämndes att det *eventuellt* behövs förändringar i fastighetsskatten. Jag anser att det är på sin plats att förtydliga detta. Inte kan det vara så att det "eventuellt" behövs förändringar, att det eventuellt skulle kunna tänkas att det inte blir några förändringar i fastighetsbeskattningen!

Anf. 26 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag tycker att Bo Lundgren har en något märklig inställning till den parlamentariska demokratin.

För något år sedan samlade jag riksdagspartierna till en överläggning om hur vi skulle hantera utredningar kring skattereformer. Vi blev då överens, samtliga fem riksdagspartier, om att frågan om en reformering av inkomstskattesystemet skulle utredas i en parlamentariskt sammansatt kommitté, med samtliga partier representerade. Bo Lundgren är en av ledamöterna i kommittén. Denna utredning gavs direktiv som ger den möjlighet att göra en grundläggande reform av inkomstbeskattningen i en rad avseenden. Utredningen arbetar för fullt, och i varje fall enligt den tidsplan som finns angiven skall den försöka bli färdig före årsskiftet.

Nu begär Bo Lundgren av mig att jag här i riksdagen skall tala om för utredningen till vilket resultat den skall komma. Jag kan tänka mig att sådana krav kan framställas mot en medlem av regeringen då det handlar om tekniska utredningar. Men när det gäller en utredning där riksdagspartierna är med, där ni själva har godtagit det här sättet att arbeta på, för att se om det går att nå en bred lösning då det gäller frågan om skattesystemets framtida utformning, tycker jag att det är alldeles orimligt att kräva, eller att ens antyda, att regeringen skulle gå in och tala om för kommittén och dess ledamöter till vilket resultat kommittén skall komma.

När Bo Lundgren med sådant moraliskt patos och med en viss självtrööst hävdar att moderaterna är det finaste partiet av alla, därför att man tänker slå vakt om en oinskränkt avdragsrätt för underskott i förvärvskälla och därmed också för ränteavdrag, så frågar jag mig: Vad betyder det då att andra partier, t. ex. det som Kjell Johansson tillhör, i dag liksom tidigare

Prot. 1987/88:125
24 maj 1988

*Om avdragsrätten för
bostadsrätter, 1990 års
fastighetstaxering,
m. m.*

hävdar att om det görs långtgående sänkningar av skattesatserna bör detta också kunna påverka avdragsrätten?

Bo Lundgren hävdar att jag är moraliskt förtappad som inte nu talar om exakt vilka konsekvenserna blir, både av sänkta skatteskalor och av eventuellt ändrade avdragsregler. Varför ställer han inte det kravet på folkpartiet? Det vore större anledning att göra så, eftersom ni har vissa planer, såvitt jag förstår, på att försöka regera tillsammans om några månader.

Herr talman! Det är alltså ganska meningslöst för en regering att tillsammans med oppositionen försöka utarbeta förslag i parlamentariska kommittéer om ledamöterna i en kommitté sedan kräver att kommittén skall ges respass och finansministern ensam skall ta ställning till hur skattereformen skall utformas. Jag förstår uppriktigt sagt inte varför Bo Lundgren sitter kvar i den här kommittén. Det är lika bra att fortsätta att spela solo på sin egen kvist och inte behöva ta hänsyn till någon annan. Jag antar att det ingår i moderaternas valstrategi att göra sådana här framträdanden gång på gång medan utredningsarbetet pågår.

När det sedan gäller fastighetstaxeringen är det ju litet hjärtnupet att tala om alla de stackars människor som skuldsätter sig när de köper villor i ett läge då villapriserna stiger i en takt som aldrig förut. Det är alltså rekord såvitt gäller villaprisernas uppgång. Jag förstår inte hur man som den värsta faran för människorna i Sverige kan utmåla att villapriserna i framtiden inte skulle stiga lika mycket. Det stora problemet för rader av bostadssökande i dag är ju i stället att priserna på villor och bostadsrätter har rakat i höjden till nivåer som jag egentligen betraktar som orimliga.

Det är faktiskt inte så som Agne Hansson säger att det bara är några som har tjänat pengar som köper dyra villor. Tyvärr är det människor i ganska normala inkomstlägen som tvingas betala dessa våldsamt höga priser och skuldsätta sig upp över öronen för att klara av det.

Ett led i en skattereform borde rimligen vara att inte ytterligare jaga på villapriserna. Jag kan försäkra Agne Hansson att följer centerpartiet moderaterna och ytterligare utvidgar avdragsrätten för räntor, betyder det att mäklare och andra i ännu större utsträckning mer kan göra upp glädjekalkyler och få folk att tro att det inte kostar någonting alls att skuldsätta sig. En ytterligare press uppåt på priserna blir följden, därför att folk då betalar långt utöver vad fastigheterna egentligen är värda.

Nu kräver man även här att jag skall ge besked om hur schablonbeskattningen och fastighetsbeskattningen skall vara utformade efter 1990.

För det första: Schablonbeskattningen ingår i skattereformen, och det är alldeles omöjligt för mig att ens säga om den kommer att vara kvar efter 1990. Om man i stället genomför en reform av kapitalbeskattningen på det sätt som uppenbarligen diskuteras i kommittén och som bl. a. folkpartiet har gjort sig till talesman för, så försvinner schablonbeskattningen. Det går inte för mig att säga hur det kommer att se ut.

För det andra: Om det är så att ni i oppositionen i dag vet exakt hur det här borde utformas, varför lägger ni då inte själva fram förslag om det? Ni har ju lagt fram förslag om skatteskalor långt in på 1990-talet. Om ni i oppositionen vet hur ni skall avvärja effekterna av fastighetstaxeringen när det gäller de

boendes skatteförhållanden, varför begär ni då förslag från regeringen? Varför lägger ni inte fram era egna förslag, om ni redan vet hur det här skulle kunna tänkas fungera?

Slutligen, herr talman: Att begära att jag nu skulle garantera att fastighetstaxeringen inte i något avseende slår igenom på skattebetalningen för dem som äger fastigheter är ett orimligt krav. Jag har sagt att vi skall försöka dämpa och mildra verkningarna, men att ställa ut exakta löften om dem går inte när så många faktorer fortfarande är okända.

Anf. 27 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! I den utredning som nu är tillsatt skall naturligtvis partiernas ledamöter arbeta utgående från den viljeinriktning resp. parti har. Vi har redovisat vårt förslag till skattereform. Det vi kan göra i utredningen är att försöka få in ytterligare underlag för hur man tekniskt skall lösa utformningen av de förslag vi har lagt i ett stort sammanhang. Folkpartiet har också lagt fram ett relativt långsiktigt förslag till skattereform.

Det finansministern har presterat är en idéskiss, utan resonemang om en totalfinansiering – som ju alltid har varit finansministerns älsklingstema när det gäller utformningen av en skattereform.

Det jag efterfrågar inför ett val har inte med det tekniska utredningsarbetet att göra utan gäller vilken inriktning finansministern, den nuvarande regeringen och det socialdemokratiska partiet har då det gäller några för människorna avgörande skattefrågor. Nog är det väl ändå så att man funderar kring frågorna – antydningarna har ju kommit tätt från socialdemokraterna.

Det är alldeles uppenbart att om man begränsar avdragsrätten för bostadsräntor, kommer det att leda till kostnadshöjningar för dem som betalar sådana räntor, och det gäller framför allt småhusägare och bostadsrättsinnehavare. Det ger också den effekten att prisnivån faller; detta har faktiskt finansministern själv här vidimerat.

Detta är så viktigt för de enskilda hushållens ekonomi att man borde kunna begära av socialdemokratin att få ett svar. Vi vet att det, oavsett vilken regering som sitter efter valet i höst, kommer en stor skattereform, kanske mer genomgripande än någon gång tidigare i Sveriges historia, och då måste ju väljarna veta litet grand om vad de skall rösta på i höstens val.

Finansministern har ju, åtminstone tidigare, varit ute och talat om effekterna av en skattereform och vad han önskar. I den av mig tidigare nämnda tidningsartikeln säger han: "Någon gång måste ju detta hända, att man måste sätta ned priserna på villorna. Jag tycker inte att våran kåk är värd en miljon." Nej, det är möjligt, men för den människa som tvingas köpa sin bostad och sedan råkar ut för en avdragsbegränsning, och kanske tvingas flytta, kan det faktiskt bli en personlig ekonomisk katastrof. Det är just därför som vi tycker att man borde ge de människorna ett svar.

Hur blir det – är socialdemokraterna beredda att genomföra ytterligare begränsningar av avdragsrätten för bostadsräntor, det som är av största intresse i det här sammanhanget?

Sedan ställde jag frågan om fastighetstaxeringen på följande vis: Är regeringen beredd att lägga fram förslag som innebär att småhusens

Prot. 1987/88:125
24 maj 1988

*Om avdragsrätten för
bostadsräntor, 1990 års
fastighetstaxering,
m. m.*

kapitalkostnadsutveckling inte överstiger den som gäller hyreshusen? Det innebär en viss uppjustering av kapitalkostnaderna, men inte i snabbare takt. Den frågan borde finansministern kunna svara på.

Anf. 28 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Det finns en rad faktorer som just nu är föremål för debatt och som kommer att påverka småhusägarnas kostnadssituation i framtiden. Det är självklart att dessa därför är oroliga. Resultatet av inkomstskatteutredningen är en sådan faktor. Men inte minst den nu aktuella taxeringsreformen har en väldigt stor betydelse när det gäller småhusägarnas kostnader. Det gäller inte de människor som just nu kanske tvingas skuldsätta sig väldigt mycket till följd av att taxeringsvärdena stiger. Nej, det är framför allt fråga om de människor som t. ex. bor i koncentrationsområden – alltså områden där den tredje vägens politik har frammanat ett koncentrationsboende – och som får radikalt ökade boendekostnader, trots att de själva inte förändrar sin boendesituation. De ökade kostnaderna beror t. ex. på att grannen säljer sitt hus. Skall verkligen, finansministern, dessa människor, som alltså själva inte förändrar sin boendesituation, behöva bära kostnaderna för den tredje vägens koncentrationspolitik i och med att kostnaderna över huvud taget automatiskt stiger?

Detta är vad jag i första hand avsåg med min fråga. Det är inte nödvändigt att gå in på några detaljer för att ge ett svar på den frågan. Däremot är det definitivt helt nödvändigt att ge ett klarare besked om huruvida man är beredd att ta hänsyn till dessa saker och således vill göra de justeringar som måste ske för att undvika att taxeringsvärdena får fullt genomslag. Det skulle ju annars bli enorma effekter – helt oförskyllt – för de flesta människor.

Vad är det egentligen, finansministern, som säger att marknadsprisförändringarna och förändrade taxeringsvärden automatiskt måste innebära ett ökat skattetryck?

Så till min andra fråga: Kommer den metod som tillämpades i samband med förra årets proposition när det gäller hyrestaxeringen att tillämpas även nästa gång detta blir aktuellt? Det skulle ju innebära att även hyreshusen får en taxeringshöjning och att hyrorna därmed stiger. Ingenting sägs i propositionen om den saken och ingenting har sagts i svaren på de olika frågorna. Ett klarare besked borde alltså kunna ges.

Anf. 29 KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! Finansministern undrade varför Bo Lundgren inte frågade hur vi i folkpartiet ställer oss till avdragsbegränsningar och till den långsiktiga skattepolitiken. Jag tror att anledningen till att Bo Lundgren inte har ställt den frågan till oss – det framgick också i viss mån av vad Bo Lundgren här sade – är att vi för länge sedan har givit så klara besked både om den långsiktiga och om den kortsiktiga skattepolitiken att det inte behöver råda något tvivel på den här punkten. Däremot efterlyser jag likartade besked från socialdemokraterna.

Jag begärde inga orimliga deklarationer från finansministerns sida i mitt inlägg. Jag begärde bara att finansministern skulle ta tillbaka den reservation i svaret som kom strax efter det att han hade sagt "att det naturligtvis inte går

att låta de höjningar av taxeringsvärdena som kommer att inträffa år 1990 slå igenom fullt ut vid fastighetsbeskattningen". Jag menar alltså att finansministern kunde ta tillbaka det som han sade om att det "eventuellt" behövs förändringar i fastighetsskatten.

Det går väl ändå att i dag konstatera att det måste till förändringar i fråga om denna skatt, som dels är fördelningspolitiskt orimlig – den slår ju så hårt mot villaägarna –, dels kommer att bli betungande om den får gälla ograverad för de nya taxeringsvärdena. Jag tycker således att ordet "eventuellt" kan raderas bort, herr finansminister!

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1987/88:252 om kommunalskatten

Anf. 30 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Hans-Eric Andersson har ställt följande frågor till mig:

1. Anser finansministern att årets skatteutjämningsbeslut tillgodoser de krav på rättvisa som han själv ställde i september 1987?
2. Om inte, anser finansministern att vi behöver en grundläggande kommunalskattereform?
3. Om svaret på fråga 2 är nej – hur länge kan det nuvarande systemet behållas?
4. Om svaret på fråga 2 är ja – när kommer ett reformeringsarbete för vårt system att finansiera den kommunala verksamheten att inledas?

Genom det skatteutjämningsystem som funnits sedan mitten av 1960-talet har staten verkat för att jämna ut skillnaderna i ekonomiska förutsättningar mellan kommunerna. Systemet har setts över med jämna mellanrum. Det förslag till ändringar i skatteutjämningsystemet som regeringen lade fram i årets budgetproposition och som riksdagen efter några justeringar antog den 29 april 1988 föregicks av en utredning av skatteutjämningskommittén.

Befolkningsutvecklingen under 1980-talet och omvandlingar inom näringsstrukturen ledde till andra ekonomiska förutsättningar än de som det gamla skatteutjämningsystemet byggde på. Som en följd av detta ökade utdebiteringsskillnaderna kraftigt mellan Norrland, inkl. Bergslagen, och övriga landet. Den omfördelning av skatteutjämningsbidragen till förmån för norra delen av landet, Bergslagen och några andra områden som det nya systemet innebär bör leda till att dessa utdebiteringsskillnader jämnas ut.

I motsats till Hans-Eric Andersson anser jag att det nya systemet nu ger en rimlig rättvisa mellan kommunerna. Förutsättningarna ändras emellertid fortlöpande. Det är därför nödvändigt att bevaka utvecklingen och göra de ändringar i systemet som utvecklingen ger anledning till. Systemet måste därför även i fortsättningen ses över med vissa intervaller.

Hans-Eric Andersson framhåller att endast skillnader i kommunal verksamhet skall ge anledning till utdebiteringsskillnader. Avsikten med skatteutjämningsystemet är i princip detsamma. Jag vill erinra om att åldersfak-

torn i systemet, med delvis undantag för barnomsorgsverksamheten, är uppbyggd så att kommunens egen servicenivå inte får någon betydelse för bidraget. Bidraget för exempelvis grundskolan baseras således enbart på det relativa antalet barn i åldrarna 7–15 år, bidraget för äldreomsorg på det relativa antalet personer i åldern 65 år och däröver, osv.

Enligt Hans-Eric Anderssons mening verkar kommunalskatten åtminstone i vissa regioner i segregerande riktning. Jag förmodar att Hans-Eric Andersson i första hand åsyftar Stockholmsområdet, där utdebiteringsskillnaderna mellan kommunerna är stora. Kommuner med mycket hög skattekraft kan av denna anledning hålla en lägre utdebitering än andra kommuner. I viss mån har statsmakterna försökt påverka denna skillnad i utjämning genom införande av skatteutjämningsavgifter. Genom avgifterna får kommunerna medverka till finansieringen av skatteutjämningen, även om de inte får några bidrag. Den särskilda skatteutjämningsavgiften är speciellt riktad mot de kommuner med mycket hög skattekraft.

Skattekraften i Stockholms län är mycket hög jämfört med övriga delar av landet. Det kan därför inte anses rimligt att i ett riksomfattande system ta speciell hänsyn till ojämlikheter inom detta län. I stället bör, som finansutskottet uttalat, den höga skattekraften i Stockholmsregionen användas för utjämning inom detta område. Det inomregionala systemet som för närvarande finns inom Stockholms län verkar i detta syfte. Ytterligare behov av utjämning inom området bör enligt min mening tillgodoses genom utveckling av det inomregionala systemet.

Av det jag sagt följer att jag inte finner skäl att göra någon grundläggande reform av kommunalskattesystemet.

Anf. 31 HANS-ERIC ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret.

Jag noterar – litet överraskad – att finansministern anser att vi nu har fått ett system som ger "rimlig rättvisa mellan kommunerna". De ändringar i skatteutjämningsystemet som riksdagen fattade beslut om den 29 april skulle alltså ha förvandlat den kommunala ekonomin från att ha varit ett område med stora orättvisor till att bli ett fält där harmoni och rättvisa råder.

Om nu beslutet den 29 april innebar en så stor och genomgripande reform är det litet märkligt att den har fått så liten uppmärksamhet i media och inte heller mött någon större entusiasm vare sig ute i kommunerna eller bland riksdagens ledamöter. "Skatt efter bärkraft" har varit ett honnörsbegrepp för vår skattepolitik. I varje fall för socialdemokraterna har det varit omöjligt att tänka sig att göra statsskatten proportionell. Det är därför märkligt att den formellt proportionella kommunalskatten fått växa och bli den dominerande inkomstskatten för en stor majoritet löntagare. För kommunalskatten gäller inte att den tas ut "efter bärkraft". Den är de facto inte ens proportionell. I stället "spelar ofta invånarnas inkomster en avgörande roll för vilken skattesats medborgarna måste betala – och då är det i praktiken ofta kommunerna med de mest välbärgade invånarna som har de lägsta skattesatserna". Kommunalskatten blir i sak regressiv. Man får betala, inte efter bärkraft, utan efter vilka grannar man har. Har grannarna t. ex. många barn är de också unga och har låga inkomster. Däremot är behovet av

barnomsorg, skolor och annan kommunal service stort i sådana områden. Min kommunalskatt blir då högre och standarden på servicen lägre än om jag har varit klok nog att bosätta mig i ett grannskap där barnens antal är litet och de vuxna har hunnit högre upp på lönestegen. Det är ju också en form av skatteplanering. Den är inte olaglig. Men är det rimligt att med skattesystemet premiera en sådan planering?

De kommunala orättvisorna är i de flesta avseenden lika stora i maj 1988 som de var före den 29 april i år. Det är därför med stor besvikelse jag noterar att finansministern "inte finner skäl att göra någon grundläggande reform av kommunalskattesystemet". Mot bakgrund av de mycket väldokumenterade orättvisorna har jag svårt att förstå det ställningstagandet. En grundläggande reform vore säkert en mycket svår uppgift att ge sig i kast med och att föra i hamn. Men nödvändiga reformer får inte skjutas åt sidan eller skjutas på framtiden bara därför att de är svåra.

Gör man inte snart någon genomgripande förändring av vårt sätt att finansiera den kommunala delen av den offentliga verksamheten, borde man i anständighetens namn dra slutsatser av detta. Då borde statsråd och andra på partikongresser, på politiska och fackliga högtidsdagar, i riksdagens kammare, när man fattar programbeslut som kommunerna skall genomföra och betala, tona ned den politiska poesen. Då skall man inte tala om att vi skall ha en bra skola i Sverige. Skolornas standard kommer nämligen att variera med kommunernas mycket olika möjligheter. Vi skall inte yvas över att ha en bra vård och en god omsorg. Olika kommunala förutsättningar kommer att ge vård och omsorg av mycket varierande kvalitet och till varierande pris. Då har vi accepterat att det är kommunerna med de mest välbärgade invånarna som också har de lägsta skatterna, den bästa skolan, den bästa vården och den bästa tryggheten, fast finansministern så sent som i september i fjol tyckte att det var orimligt.

Vi har ett inkomstskattesystem som bygger på principer som lades fast för 60 år sedan, genom tillkomsten av 1928 års kommunalskattelag. Även om skattereglerna sedan dess har ändrats många gånger, i stort och i smått, är det alltså denna lagstiftning som ligger till grund för dagens skattesystem. Lagen firar alltså sitt 60-årsjubileum i år. Jag måste fråga: Hur många år skall lagen få fylla? Redan behovet av ständigt återkommande skatteutjämning är faktiskt ett symptom på att vårt underliggande skattesystem är dåligt och i mycket stort behov av en grundläggande reformering.

Anf. 32 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Hans-Eric Andersson inleder sin interpellation med ett antal citat. Jag vill därutöver återge den socialdemokratiska kongressens beslut. Där heter det: Skillnader i kommunal utdebitering skall endast grundas på olika ambitioner i verksamheten.

I tidningen Landstingsvärlden diskuterar statsminister Ingvar Carlsson de förhållanden som inte beror på skillnader i servicenivå utan på skillnader i skattekraft. Han säger att sådana skillnader måste utjämnas. Jag vill för min del konstatera att finansministern inte på något sätt har levt upp till sina egna eller till Ingvar Carlssons ord – eller till den socialdemokratiska kongressens beslut.

Från centerns sida kräver vi en ny och snabb utredning. Varför gör vi det? Jo, därför att kommunalskatten är den tunga skatten för nästan alla. En person som deklarerar för 100 000 kr. betalar ett par tusen kronor i månaden i kommunalskatt men endast 500 kr. i statsskatt. Där har vi i stort sett hela den skattepolitiska debatten.

För centerpartiet är målsättningen att samma kommunala standard skall uppnås till lika skatt. Det är bara effektivitetsskillnader som skall slå igenom. Jag är medveten om att det är svårt att exakt mäta effektivitetsskillnader, men det skatteutjämningsbeslut som riksdagen har tagit i vår lever inte på något sätt upp till de rättvisesträvanden som centerpartiet har.

Jag menar att Feldts reform, för det är finansministern som har genomfört den, kommer att leda till allt större skillnader i servicenivå och troligtvis också till allt större skillnader när det gäller kommunalt skatteuttag. Skall man utreda frågan om kommunalskatt och rättvisa på rätt sätt kräver det en ganska djup analys. Man måste verkligen analysera vad de specialdestinerade statliga bidragen till kommuner och landsting – i huvudsak kommuner – leder till. Man måste också analysera vilken kommunal servicenivå de olika kommunerna har. Det är egentligen inte alltför svårt. Man måste också bedöma den framtida skattekraftsutvecklingen och utifrån det försöka uppnå ett bättre skatteutjämningsystem.

Årets skatteutjämningsreform var ett litet steg i rätt riktning. Det var dock bara fråga om en delreform – förslaget för Norrlands inland, för sydöstra Sverige och en del kommuner i Bergslagen. Det var uppenbart felaktigt att låta kommuner och landsting i Syd- och Mellansverige med den lägsta egna skattekraften och en låg servicenivå finansiera reformen. Dessa kommuner har dessutom en låg andel av de specialdestinerade bidragen.

Jag vill ta upp ett specialdestinerat bidrag till diskussion. I Dorotea har man ganska långt till allting och där finns många gamla människor. Här i Stockholm är det rätt nära till allting och man har färre låt mig säga äldre-äldre, alltså riktigt gamla. För att klara färdtjänsten för äldre handikappade ger staten ett specialdestinerat bidrag. Man kan då ställa frågan: Vilken av orterna Dorotea eller Stockholm har fått mest pengar till färdtjänst? Det visar sig att Stockholm av det specialdestinerade bidraget får 701 kr. per pensionär, om man slår ut beloppet på dem. Dorotea får 49 kr. Hur kan det bli så? Jo, Dorotea har 33 kr. i skatt. Kommunen har dåligt med pengar, och det gör att den tar bra betalt av de gamla när de skall åka med färdtjänsten, för kommunen har inte råd att betala. De rika kommunerna har möjlighet att svara upp med en låg egentaxa, och då får man också många åkande. Med tanke på hur dessa kommuner ser ut skulle ett rättvist system leda till att Dorotea fick ett större bidrag per pensionär till sin färdtjänst. Nu skiljer det 20 gånger – åt fel håll. Jag vill fråga finansministern om han anser att det är riktigt att bestämmelserna slår på detta sätt.

Jag hoppas att finansministern låter tillsätta en ny skatteutjämningsutredning. Den bör tillsättas omedelbart och vara klar i sådan tid att en rättvis kommunalskatt läggs i botten på den nya stora skattereform som skall komma under nästa period.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 33 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Lars De Geer har, mot bakgrund av att kilometerskatten för lastfordon är högre i Norge än i Sverige, frågat kommunikationsministern om några åtgärder avses vidtas för att skapa jämlikhet i beskattningen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Både den svenska och den norska kilometerskatten bygger på att fordonen beskattas i det land där de används och åsamkar slitage på vägar m. m. Både i Sverige och i Norge uttas i princip samma skatt för inhemska och utländska fordon. Detta innebär att skatten i båda länderna är konkurrensneutral. De inhemska åkeriföretagen varken gynnas eller missgynnas av skatten.

Vad som skiljer den norska kilometerskatten från den svenska är i huvudsak att den norska skatten är högre än den svenska. Skillnaderna är dock inte alltid fullt så stora som Lars De Geer har antytt i sin fråga, och de kommer att minska betydligt när den svenska kilometerskatten höjs den 1 juli nästa år. Att den norska skattenivån är högre är givetvis inte något som i och för sig kan föranleda invändningar från svensk sida. Det hindrar inte att det skulle kunna vara önskvärt att svenska lastbilar kunde slippa erlägga norsk kilometerskatt eller kunde få skatten nedsatt. Det skulle i så fall förutsätta att en överenskommelse kunde träffas om ömsesidiga eftergifter.

För närvarande pågår ett arbete med sådana frågor inom en av Nordiska ministerrådet tillsatt arbetsgrupp med representanter för de nordiska länderna. Arbetsgruppen har att utreda bl. a. möjligheterna till en nedtrappning av de rörliga skatter som tas ut vid gränsöverskridande inomnordisk trafik. Där tas också upp sådana mindre skillnader i beskattningsförfarandena m. m. som Lars De Geer har behandlat i sin fråga.

Innan det av Ministerrådet initierade arbetet är färdigt kan jag inte avgöra om det är möjligt att komma till en överenskommelse om ömsesidiga skattelättnader mellan de nordiska länderna.

Anf. 34 LARS DE GEER (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

I fråga om de mindre olikheter som jag påtalat i min fråga, såsom de olika "fristräckorna" och den olika rätten att medföra vissa kvantiteter bränsle vid gränspassage, delar jag helt statsrådets uppfattning, att dessa skillnader bör kunna utjämnas genom insatser på tjänstemannanivå av den arbetsgrupp som tillsatts av Nordiska ministerrådet. Här borde man alltså kunna vänta sig ett snabbt resultat.

När det handlar om skillnaderna i kilometerskatt och skillnaderna i beskattning av lastbilstrafik totalt sett torde det dock krävas betydligt mer av politisk vilja för att åstadkomma en harmonisering av bestämmelserna i Norden.

Skillnaderna är i dag mycket stora. För ett treaxligt dragfordon och ett treaxligt släp med en sammanlagd vikt av 67 ton är den totala beskattningen

per körd mil vid en årlig körsträcka om 9 000 mil följande i de olika länderna:

Danmark 3:74,
Norge 24:74,
Finland 10:24 och
Sverige i dag 13:50.

I dagsläget har såväl Danmark som Finland tillkämpat sig betydande eftergifter i fråga om den mycket höga norska kilometerskatten, eftergifter som man inom berörda delar av den svenska åkerirörelsen anser att även Sverige kunde få genom ett mera aktivt förhandlingsuppträdande från svensk sida gentemot Norge.

Mot denna bakgrund vill jag fråga finansministern om han är beredd att verka för en harmonisering av beskattningen på lastbilstrafiken inom Norden, bl. a. genom ett aktivt förhandlingsuppträdande gentemot Norge?

Jag är medveten om att frågan kan vara mera komplicerad än den vid första påseende verkar. En anledning härtill är det förhållandet att Sverige och Norge är de enda europeiska länder som använder kilometerskatteinstrumentet; en annan att det ur många åkares synvinkel kan vara viktigare att harmonisera vår beskattning av lastbilarna med motsvarande beskattning inom EG än med Norges.

Men vi har nu väl en gång ett omfattande handelsutbyte inom Norden, och för att det skall kunna utvecklas fordras att spelreglerna inom området är likartade. Den förut nämnda arbetsgruppen har här ett viktigt arbetsområde. Har den verkligen ett mandat från Nordiska ministerrådet att föreslå en harmonisering av beskattningen av lastbilstrafiken inom Norden, eller är arbetsgruppens uppdrag mer begränsat eller annorlunda utformat?

Anf. 35 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag tror att jag kan säga att den ämbetsmannakommitté som sitter är oförhindrad att ta upp även mera långtgående frågor om harmonisering av beskattningen på detta område. Man måste emellertid samtidigt ha klart för sig att med de stora skillnader som föreligger i dag, kommer det att krävas antingen att vissa länder gör mycket kraftiga höjningar eller att andra länder gör mycket kraftiga sänkningar. Jag kan återropa en viss erfarenhet när det gäller möjligheterna att på detta sätt gripa in i enskilda länders skattesystem. Jag är kanske därför inte i dag överdrivet optimistisk beträffande möjligheterna att nå den typen av uppgörelser, även om jag i och för sig anser att det skulle finnas betydande fördelar att vinna om det vore möjligt att göra det.

När det gäller de danska förhandlingsansträngningarna rör det sig om en något speciell fråga. Det handlar om en stor del av den europeiska trafik som går via Danmark och Sverige till Norge, eller via Danmark och med fartyg över till Norge. Den trafiken har haft stor betydelse för den norska utrikeshandeln. Det är inte riktigt samma sak när svenska lastbilar gör en tur genom Norge därför att det norska vägnätet i vissa fall passar bättre än det svenska.

De danska och svenska förhandlingspositionerna avviker således något från varandra när det gäller att föra resonemang i dessa frågor. Det betyder emellertid inte att vi har gett upp om att vi också skall kunna få en uppgörelse med Norge som tillgodoser väsentliga svenska intressen i detta fall.

Anf. 36 LARS DE GEER (fp):

Herr talman! Statsrådet har rätt i att det är en utbredd uppfattning i den svenska åkerinäringen att de danska bestämmelserna är mycket viktigare för Sveriges åkerier än de norska. Jag respekterar också hans uppfattning om att det är svårt för en svensk finansminister att lägga sig i andra länders skattesystem.

Jag noterar ändå med en viss tillfredsställelse att arbetsgruppen inte har något begränsat mandat. Den kan åta sig att ta upp dessa frågor med norrmännen med i varje fall viljeinriktningen att åstadkomma en så harmoniserad skattelagstiftning som möjligt när det gäller lastbilstrafiken.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1987/88:125

24 maj 1988

Om idrottsrörelsens villkor

7 § Svar på interpellation 1987/88:251 om idrottsrörelsens villkor

Anf. 37 Statsrådet ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Bo Lundgren har frågat mig om regeringen är beredd att tillåta idrottsrörelsen och andra folkrörelser att starta nya spelformer på lika villkor som de statliga spelbolagen.

Vidare har Bo Lundgren frågat om regeringen är beredd att lägga fram förslag om avskaffande av reklamskatten för ideella organisationer samt förslag om inkomstutjämning för elitidrottsmän.

Slutligen har Bo Lundgren också frågat om regeringen är beredd att lägga fram förslag om en lösning av arbetsgivaravgiftsproblemen inom idrottsrörelsen.

Låt mig först understryka den viktiga roll idrotten spelar i dagens samhälle. Idrotten skapar social gemenskap. Idrotten är landets största ungdomsrörelse. Idrott är förebyggande hälsovård. Idrott är den viktigaste fritidssysselsättningen för många. Idrottsrörelsen bärs upp av ideella ledare.

Det är av vikt att samhället stöder folkrörelsernas arbete.

Regeringen har vid de senaste årens anslagstilldelning kraftigt räknat upp det statliga stödet till idrotten. Vidare har regeringen för kommande budgetår föreslagit en höjning av det lokala aktivitetsstödet från 11 till 12 kr. per aktivitet. Det totala statsstödet till idrotten uppgår till ca 600 milj. kr.

Staten, landstingen och kommunerna lämnar ett grundläggande ekonomiskt stöd till föreningslivet. Det statliga stödet går främst till riksorganisationerna, men även direkt till föreningar i form av lokalt aktivitetsstöd. Samhällsstödet är en viktig grundplåt för idrottsrörelsens ekonomi.

Därutöver är det nödvändigt att möjligheter finns för folkrörelserna att finansiera en del av sin verksamhet genom egna insatser. Sedan gammalt är lotterier och bingo en sådan finansieringsform.

I den proposition om ändring i lotterilagen som nu behandlas i riksdagen, föreslår regeringen åtgärder som kraftigt förbättrar folkrörelsernas möjligheter att utveckla sin spel- och lotteriverksamhet och därmed också förbättra sina inkomster. Förslagen innebär också betydande administrativa förenklingar. Det slutliga resultatet blir beroende av det sätt på vilket folkrörelserna utnyttjar de givna förutsättningarna. Om folkrörelserna

önskar pröva nya spelformer bör dessa, i enlighet med gällande lag, provas av lotterinämnden eller av regeringen.

Eftersom frågan om folkrörelsernas spel och lotterier snart kommer att behandlas i riksdagen, får vi anledning att då återkomma till ytterligare diskussion i frågan.

Reklamskatten för ideella organisationer behandlas av den nu sittande reklamskatteutredningen. Idrottsrörelsen har haft tillfälle att för utredningen redovisa sina synpunkter i frågan och har därvid, enligt vad jag fått veta, bl. a. tagit upp den administrativa hanteringen av reklamskatten och framfört att en befrielse från reklamskatten, särskilt för de mindre föreningarna, skulle innebära stora administrativa och ekonomiska vinster.

Reklamskatteutredningen lägger inom kort fram sitt betänkande och kommer såvitt jag har förstått att i viss mån tillmötesgå de synpunkter som framförts av idrottsrörelsen. Regeringen kommer senare att ta ställning till utredningens förslag.

Frågan om inkomstutjämning för elitidrottsmän har nyligen behandlats i riksdagen med anledning av skatteutskottets betänkande (SkU 1987/88:27) om ideella föreningar. Riksdagen biföll då utskottets hemställan som innebar avslag på motionerna i fråga. Utskottets motiv för avslag var att gällande regler erbjuder möjligheter till inkomstutjämning genom pensionsförsäkringar eller genom förskjutning av beskattningen till senare år genom exempelvis årlig fördelning av de ersättningar som utgår. Denna möjlighet utnyttjas nu inom stora delar av idrottsrörelsen.

Jag vill här peka på att skatteutskottet i sitt betänkande tog ställning till ett antal frågor som berör idrottsföreningarnas och idrottsutövarnas ekonomiska villkor. Bl. a. ställde sig riksdagen positiv till att riksskatteverket räknar upp det gällande schablonavdraget för idrottsmännen om 3 000 kr. om den nuvarande beloppsgränsen skulle visa sig vara otillräcklig.

Genom ett utslag i regeringsrätten år 1985 betraktas de inkomster som idrottsutövare får av idrotten överstigande ett halvt basbelopp, som berättigande till förmåner enligt lagen om allmän försäkring. Föreningarna påförs därmed socialförsäkringsavgifter.

Riksidrottsförbundet (RF) har i skrivelse till regeringen redovisat tre olika förslag till förändringar av nu gällande förhållanden. Förbundet har föreslagit

- 1) att endast ersättning överstigande två basbelopp skulle berättiga till förmån enligt lagen om allmän försäkring och därmed beläggas med avgift,
- 2) att inga avgifter skall erläggas på idrottsutövarens ersättning och någon förmån enligt lagen om allmän försäkring inte heller erhållas; i stället föreslås att idrottsutövaren får ett skydd via privat försäkring som föreningen tecknar,
- 3) att idrottsutövare skall erhålla de sociala förmånerna utan att idrotten själv behöver erlägga avgifterna.

RF:s förslag förutsätter i samtliga fall ändringar av de sociala trygghetslagarna. Alla former av särlösningar för en kategori anställda vållar problem gentemot andra grupper.

Beredning av RF:s förslag pågår inom regeringskansliet.

Riksdagen har under förra riksmötet avslagit motionskrav i frågan.

I något fall har vidare idrottsrörelsen fört fram till rättslig prövning frågan om föreningens skyldighet att betala socialförsäkringsavgifter. Denna prövning pågår för närvarande.

Anf. 38 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag vill först, som traditionen bjuder, tacka statsrådet Ulf Lönnqvist för svaret. Man kan dock inte säga att det var något egentligt svar.

Jag ställde fyra konkreta frågor till statsrådet. Frågorna gällde om regeringen är beredd att bryta upp de statliga spelbolagens monopol, om regeringen är beredd att lägga fram förslag om avskaffande av reklamskatten för ideella organisationer, om regeringen är beredd att medverka till en lösning på arbetsgivaravgiftsproblematiken samt om regeringen är beredd att lägga fram förslag om inkomstutjämning för elitidrottsmän – och även kvinnor självfallet.

Motivet för min interpellation är att den proposition om ändring i lotterilagen som regeringen förelagt riksdagen är otillräcklig när det gäller att ge idrottsrörelsen och andra ideella organisationer ett ökat utrymme på spel- och lotterimarknaden. Dessutom behandlas i propositionen inte flera viktiga frågor som rör idrottsrörelsens ekonomiska situation. I vissa avseenden kommer riksdagsbehandlingen att leda till en förbättring. Det beror på oppositionens insatser. Bingoskatten kommer, såvitt jag kan förstå, att bli lägre än vad regeringen föreslagit, och det är bra. Vi moderater hade emellertid föredragit att bingoskatten helt hade slopats.

De senaste årens utveckling på spel- och lotterimarknaden har inneburit att de ideella organisationernas andel har minskat kraftigt. Detta beror på att de statliga spelbolagen i monopolställning kunnat starta nya attraktiva spelformer, samtidigt som gamla monopol kvarstår. Det minskade utrymmet på spelmarknaden är oroande, inte minst med tanke på att de ideella organisationerna därigenom blir ännu mer beroende av politiska beslut och politikens välvilja för att kunna finansiera sin verksamhet, med de risker det kan innebära. I en svarsdebatt för någon tid sedan diskuterade statsrådet Lönnqvist själv med mig riskerna för att kommuner och stat i ett besvärligt ekonomiskt läge faktiskt kan komma i en situation där svårigheterna går ut över de ideella organisationerna. Skulle dessa organisationer ha möjlighet att självfinansiera verksamheten, skulle de naturligtvis komma i en bättre ställning, liksom det för de enskilda individerna är bättre att få möjligheter att klara sig själva. Jag vill därför upprepa min ursprungliga fråga till statsrådet Lönnqvist: Är den nuvarande regeringen beredd att bryta upp den monopolställning som de statliga spelbolagen i dag har och tillåta idrottsrörelsen och andra folkrörelser att på lika villkor starta nya spelformer, som exempelvis det s. k. Trisslotteriet.

När det gäller min fråga om den ökade belastning som idrottsrörelsen fått vidkännas till följd av att arbetsgivaravgifter påförts utgående ersättningar till idrottsutövarer, säger statsrådet Lönnqvist bara att en beredning av de förslag Riksidrottsförbundet lagt fram pågår inom regeringskansliet. Han noterar själv att riksdagens socialistiska majoritet avslagit motionskrav från

bl. a. oss moderater i denna fråga.

Flera idrottsföreningar, bl. a. AIK i Stockholm, har visat att de skatter och avgifter som stat och kommun uppbär till följd av den idrottsliga verksamheten kan komma att överstiga de statliga och kommunala bidrag som föreningen erhåller. Frågan om arbetsgivaravgiftsuttaget måste lösas så snabbt som möjligt. Enligt min mening vore det rimligt att i det fall inkomster av idrottsutövning inte är den huvudsakliga inkomstkällan tillåta förening och idrottsutövare att träffa en uppgörelse om förmåner skall utgå eller ej. I de fall förmåner skall utgå, skall självfallet också arbetsgivaravgifter erläggas. Om förmåner inte skall utgå, skall heller inga arbetsgivaravgifter debiteras. Försäkringsfrågan kan då lösas exempelvis genom att föreningen tecknar en privat försäkring.

Det är nu flera år sedan denna fråga aktualiserades, och ännu har regeringen inte visat något särdeles stort intresse för att lösa den.

Inte heller när det gäller frågan om reklamskatten ger statsrådet Lönnqvist några besked. Han hänvisar till en utredning men säger ingenting om regeringens viljeinriktning.

Vi moderater anser att reklamskatten för ideella organisationer skall slopas utom i de fall när en klar konkurrenssituation med näringslivet föreligger. Det innebär att reklamskatt normalt inte skall tas ut på annonser i programblad, olika typer av arenareklam m. m. Även på andra skatteområden kan det finnas anledning att överväga förbättringar för de ideella organisationerna. Det kan gälla en höjning av grundavdraget för inkomstbeskattning och lindringar när det gäller mervärdeskatteuttaget.

Jag tvivlar inte på socialdemokraternas vilja att stötta idrottsrörelsen och annan ideell verksamhet. Men jag tvivlar på dess förmåga med hänsyn till sina ideologiska bindningar att ge idrottsrörelsen de goda förutsättningar för egenfinansiering som exempelvis ett borttagande av spelmonopolen, en lindring av skatteuttaget och en lösning på arbetsgivaravgiftsproblemet innebär.

Låt mig slutligen ta upp den frågan jag ställt om inkomstutjämning för idrottsutövare. De regler som i dag finns för att kunna göra avsättning till pensionsförsäkring eller en viss förskjutning av beskattningen genom årlig fördelning av ersättningsarna är inte tillräckliga. Alltför många svenska idrottsutövare har på grund av den extremt höga beskattningen av stora inkomster som tjänats in under några få år tvingats bosätta sig utomlands. Det är i och för sig en begränsad grupp det gäller, men en grupp som skulle kunna tillföra Sverige en hel del. Det är tekniskt enkelt att införa ett system som kan ge möjligheter till inkomstutjämning. Detta skulle kunna medföra att idrottsutövare i vart fall inte av skattemässiga skäl bosatte sig utomlands. Det skulle ge stat och kommun ökade skatteintäkter. Jag förstår inte varför regeringen avvisar alla tankar på att lösa denna fråga.

Anf. 39 Statsrådet ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Låt mig först säga till Bo Lundgren att frågan om uttaget av reklamskatt av idrottsföreningar är föremål för utredning. Jag sade det i mitt svar, och jag vill bara upprepa för Bo Lundgren att så länge utredningsarbetet pågår kommer regeringen naturligtvis inte att ge till känna hur den ser på

de förslag som en sittande utredning kan väntas presentera. Idrottsrörelsen har, som jag sade i svaret, haft möjligheter att presentera sin syn för utredningen. Utredningen har också i sitt arbete tagit upp de tankegångar idrottsrörelsen fört fram. Nu får vi avvakta och se vad det leder fram till, såsom alltid är fallet när svenskt utredningsväsende tar fram underlag för ställningstaganden.

När det gäller lotterier och bingo ligger i riksdagen ett förslag som kommer att behandlas inom några veckor. Bo Lundgren och jag får då anledning att återkomma till en mer detaljerad debatt i den frågan.

I fråga om arbetsgivaravgifterna har jag klart sagt ifrån – det har jag gjort vid tidigare tillfällen – att detta är en mycket besvärlig fråga, eftersom varje form av förändring av nu gällande regler innebär att idrottsutövare särbehandlas gentemot andra grupper i samhället. Det krävs speciella lagändringar, och därmed uppkommer, som alltid i sådana fall, gränsdragningsproblem. Det är detta som gör att frågan inte är så enkel att lösa som Bo Lundgren vill ge sken av. Det är också skälet till att vi, som jag sade, håller på att bereda den frågan. Vi har prövat ett antal lösningar, men hittills inte funnit någon som varit möjlig att genomföra. Det innebär inte att vi gett upp. Beredningen av ärendet i regeringskansliet fortsätter,

Momsen för ideella föreningar, som Bo Lundgren också tog upp, togs bort när det gäller sådan verksamhet som föreningen normalt bedriver.

Låt mig sedan slå fast att för oss socialdemokrater är ett samhälleligt stöd en grundläggande förutsättning för föreningslivets verksamhet. Det är ett synsätt som vi har och kommer att ha. Vi tror nämligen inte att föreningslivet, såsom moderaterna påstår, blir beroende av eller kommer i händerna på samhället, om föreningarna får ett samhällsstöd. Samhällsstödet skall ses som en grundläggande förutsättning för föreningslivets verksamhet, någonting som föreningarna vet att de har. Vad man därutöver behöver skall man ha möjlighet att ta in genom olika former av egen finansiering. Vi har därför i de föreliggande förslagen, som vi så småningom skall diskutera, velat underlätta för föreningslivet när det gäller lotterier, genom förändringar på skattesidan som jag redovisat och även på andra sätt. Detta är vårt synsätt, och det skiljer sig från ert. Ni säger i era motioner att föreningarna blir ofria genom samhällsstödet. I en tidningsintervju har ert ungdomsförbunds ordförande sagt att föreningsliv som får statligt stöd inte är mycket värt och att anslaget till landets alla föreningar och organisationer kan skäras ned. Jag tycker att det är ett ganska klart besked ni moderater ger till föreningslivet. Ni vill inte att föreningar skall ha samhällsstöd, ni vill i varje fall skära ned på det stödet. Ni anser alltså att föreningarna blir ofria genom samhällsstöd, men där har vi en annan grundläggande uppfattning. Det tog sig det uttrycket att under de år moderata samlingspartiet och de andra borgerliga partierna styrde Sverige tappade idrottsrörelsen 14 % reellt sett av sitt samhällsstöd, alltså en direkt försämring av samhällsstödet under dessa sex år.

Under de sex socialdemokratiska åren som följt har idrottsrörelsen fått en real förbättring med 15 % av stödet. Det är ett ganska talande exempel på de skilda synsätten när det gäller samhällsstöd för en stor och viktig folkrörelse.

I den förra valrörelsen talade ni i klartext om, att ni ville avveckla en viss del av samhällsstödet. Det gällde då det lokala aktivitetsstödet. Den här gången för ni inte fram några konkreta exempel. Nu talar ni bara rent allmänt

om att samhällsstödet bör skäras ner.

Men, Bo Lundgren, tala gärna om för svensk idrottsrörelse och svenskt föreningsliv hur ni vill gå fram med lien och kapa förutsättningarna för organisationerna på området att kunna arbeta med samhällsstödet i botten för verksamheten.

Anf. 40 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Idrottsrörelsen och andra ideella organisationer har växt fram som fria och oberoende verksamheter. Vi vill att de skall kunna fortsätta att vara detta – det tror vi är väldigt viktigt att de är.

Självfallet skall samhället – det allmänna – ge stöd till idrottsorganisationerna, liksom till andra ideella organisationer. Vi säger inte att samhällsstödet i sig självt gör organisationerna ofria, men om samhällsstödet blir en alltför viktig del av finansieringen – med alltför liten möjlighet för organisationerna att själva påverka sin situation – så blir föreningar och organisationer ofria. Samma sak gäller högbeskattade människor – en sak som vi i andra sammanhang ju diskuterar politiskt. Det är alltså när organisationerna utlämnas som de blir ofria.

Jag vill sedan när det gäller de problem som fanns under åren 1976–1982 framhålla att vi då – som Ulf Lönnqvist vet – var inne i en mycket djup lågkonjunktur. Det fanns inte utrymme för att hantera allt det man skulle vilja hantera när det gällde förmåner av olika slag. Socialdemokraterna har nu regerat under en nästan oavbruten högkonjunktur. Situationen är naturligtvis helt annorlunda i ett sådant läge. Men detta visar ju precis det jag pekade på, alltså risken för att man *blir* utlämnad, om alltför mycket skall bestämmas av de politiska instanserna.

Ulf Lönnqvist vet egentligen att vi menade att det lokala aktivitetsstödet, som var statligt och gick till lokala föreningar, borde övertas av de enskilda kommunerna, som lättare kunde stödja den lokala verksamheten – en uppfattning som byggde på ett enhälligt utredningsbetänkande.

Vad jag saknar hos statsrådet är uttryck för en viljeinriktning. Det gäller inte bara statsrådet Lönnqvist och det här området. Tidigare i dag gällde det statsrådet Feldt. Här säger statsrådet Lönnqvist att reklamskatten är föremål för utredning, och regeringen skall inte tillkännage sin inställning. Ja, men det går väl att ange viljeinriktningen och tala om, att ifall det här går att lösa tekniskt, då tänker vi avskaffa stödet till föreningsrörelsen. Tala om det, eller säg att ni inte vill göra på detta sätt! Någonting måste ni ju själva tycka.

Visst skall vi diskutera regeringens proposition om lotterier och bingo. Men vi kan redan nu diskutera frågan om spelmarknaden totalt sett, för fortfarande slår ni ju vakt om de statliga spelbolagens monopol. Men ni har i realiteten tagit ifrån folkrörelserna väldigt många möjligheter att få ännu bättre finansiering av sin verksamhet.

Arbetsgivaravgifterna är en besvärlig fråga, men ni har haft tre år på er att försöka lösa den. Och det finns förhållandevis enkla lösningar att klara detta enligt en frivilliglinje.

Herr talman! Bo Lundgren säger att föreningarna blir ofria bara om samhällsstödet blir för stort. Jag vill framhålla att vi givetvis inte kopplar villkor till samhällsstödet. För oss är det en självklarhet att slå vakt om ett fritt föreningsliv och dess möjligheter att utveckla sin verksamhet i enlighet med de tankar och idéer som tas fram, när man i föreningen diskuterar de egna angelägenheterna.

Jag kan ange ett fall som är exempel på hur samhället inte bör uppträda. Det gäller det moderata Malmö. Från kommunens sida sade man till en förening, att endast om ni vill inrikta er verksamhet på ett visst sätt, så är vi beredda att ge er ett fortsatt ekonomiskt stöd. Det handlade om Unga örnsars verksamhet, en fritidsgård som organisationen drev. Man sade: Bara om ni fjärrar er från de idéer som är arbetarrörelsens är vi beredda att fortsätta att ge stöd. Det är, Bo Lundgren, att göra en förening ofri, och det är det vi aldrig kan tänka oss att göra.

Därför är vi inte heller beredda att omgärda samhällsstödet med speciella villkor. Vi menar att det är föreningslivet som fritt skall hantera detta. Vi har visat hur vi vill utöka stödet till föreningslivet, och därför behöver föreningarna inte riskera att bli utlämnade åt någon sorts likgiltighet eller godtycke från en socialdemokratisk regering, utan vi kommer att fortsätta att bygga ut samhällsstödet i enlighet med de tankegångar och idéer som är våra. Risken för att bli utlämnad kan föreningslivet känna bara om det skulle bli en borgerlig regering.

Bo Lundgren tar återigen upp frågan om vår viljeinriktning beträffande reklamskatten. Hade vi inte ansett att det fanns skäl att se över de nuvarande reglerna, hade vi naturligtvis inte låtit en utredning arbeta med detta. I själva tillsättandet av utredningen och i de direktiv som den har fått ligger en viljeriktning att se över frågan. Sedan är det utredningens sak att undersöka om man kan hitta praktiska framkomstvägar som är riktiga från föreningslivets utgångspunkter och som man därför kan ställa sig bakom. Som jag sade har idrottsrörelsen fått redovisa inför utredningen hur man vill ha det. Nu får vi vänta på utredningens förslag, och därefter skall regeringen tillkännage sitt ställningstagande.

Bo Lundgren har också pekat på detta med lotterier och undrat om idrottsrörelsen har möjlighet att utveckla egna spelformer. Ja visst – jag har sagt det i mitt svar. Idrottsrörelsen har självfallet, liksom andra ideella organisationer, möjlighet att föreslå nya spelformer. Idrottsrörelsen håller på att utveckla något som man kallar Glob-lott, en helt ny spelform. Man har begärt att få genomföra detta, och vi granskar nu förutsättningarna för det. Jag menar att idrottsrörelsen har hittat en ny form för spel där det kan finnas anledning för samhället att säga: Prova detta, så får vi se hur utvecklingen blir. Om detta sedan ger inkomster eller inte är, som jag sade, beroende av vilken framgång en folkrörelse, i det här fallet idrottsrörelsen, har med den spelform som man vill lansera.

Herr talman! Jag skall inte försöka kommentera ett lokalt exempel där jag inte känner till bakgrunden, vilket antagligen statsrådet Lönnqvist gör. Jag

vill bara säga: Det kan ju vara så att en inom arbetarrörelsen politiskt aktiv organisation vill ha verksamheter ordnade på ett speciellt sätt, och då kan man naturligtvis diskutera hur verksamheten skall stödjas. Men jag vill egentligen lämna frågan därhän, för jag känner inte till bakgrund och förutsättningar.

Samhällsstödet får gärna öka. Det stödet skall ges utan villkor. Om detta är vi helt överens. Att föreningslivet skall vara fritt är vi också överens om, och det är bra.

Men vad jag kritiserar är att man i alltför hög grad blir utlämnad åt politiker och politiska beslut. Mot den bakgrunden är det fortfarande märkligt att statsrådet Lönnqvist är mycket försiktig och näst intill negativ när han uttalar sig om möjligheterna till egenfinansiering.

Jag vill gå till de exempel och frågor som jag har framfört i min interpellation. Statsrådet säger nu beträffande spelmarknaden: Om man hittar nya spel kan vi politiker göra en granskning och se om det är något som vi skall tillåta och som kan gå in i det allmänna systemet, den stora spelmarknaden. Men varför inte slopa monopol? Låt mig ta ett exempel, Trisslotteriet, som i dag är monopoldrivet av ett statligt spelföretag. Kan statsrådet tänka sig att släppa monopolet för Trisslotteriet och låta också idrottsrörelsen gå in där? Det skulle vara intressant att veta vilken principiell inställning som statsrådet har.

Om regeringen har som viljeinriktning att slopa reklamskatten för lokala föreningar, då är det bra, och då tycker jag att statsrådet skall säga det. I så fall kan ju han och jag bli överens här, och då har vi ganska säkert majoritet för detta här i riksdagen oavsett hur valet i höst utfaller. Det skulle vara ett bra resultat av den här debatten. Men statsrådet glider fortfarande på formuleringarna.

Om det skulle vara fråga om tekniska problem, är jag överens med statsrådet om att vi får försöka att komma till rätta med dessa. Jag antar att vi också är överens om att det inte får uppstå en snedvridning av konkurrensen. Men det är när så inte kan bli fallet som man skall kunna slopa reklamskatten. Detta har vi moderater klart uttalat.

Som jag inledningsvis sade finns det ju möjligheter att lösa frågan om arbetsgivaravgiften, som har mycket stor betydelse för ekonomin i ganska många av landets idrottsföreningar. Jag menar att man skall utgå från att idrottsutövningen – om den inte är att anse som huvudsaklig sysselsättning – skall betraktas som just en fritidssysselsättning, där förmåner inte utgår om man inte särskilt kommer överens om detta. Det är fråga om en flexibilitet i systemet som jag förstår att en socialdemokrat har svårt att acceptera. Enligt min uppfattning borde detta emellertid kunna vara en inriktning som statsrådet skulle kunna arbeta för.

Slutligen en fråga beträffande inkomstutjämningen: Varför skulle man inte kunna verka för att de svenska idrottsstjärnorna stannar i Sverige i stället för att flytta till Monaco och andra länder?

Anf. 43 Statsrådet ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Låt mig först och främst slå fast att regeringen inte är negativt inställd till egenfinansiering inom föreningslivet. Vi tycker att detta behövs,

och därför har vi på olika sätt försökt underlätta saken. Ett steg i denna riktning var bl. a. borttagandet av mervärdesskatten när det gäller verksamhet som ideella föreningar bedriver och som i annat avseende är befriad från skatt. Vi har dessutom höjt vissa gränser för undantag från gällande skatteregler.

Den granskning av nya spelformer som sker är inte politisk. Denna granskning görs av lotterinämden. Det finns inte anledning att ifrågasätta lotterinämdens oväld i detta sammanhang. Nämnden kommer att genomföra de provningar som kan göras mot bakgrund av rådande förutsättningar. Jag tror att resultatet av detta arbete skall utfalla till glädje för de ideella organisationerna.

När det gäller inkomstutjämning vill jag framhålla att aktiva idrottsutövare redan i dag har möjlighet härtill. Det är skälet till att skatteutskottet nu har avstyrkt den aktuella motionen på detta område. Att avsätta pengar till särskilt konto, där pengarna beskattas först när de senare lyfts från kontot, är en möjlighet som redan i dag i mycket stor utsträckning utnyttjas av Idrottssverige. Detta förfarande har granskats av riksskatteverkets förprövningsnämnd. Resultatet har varit positivt, och det är därför som Idrottssverige nu i ganska stor utsträckning utnyttjar denna möjlighet. Svaret härvidlag är alltså att möjligheter till inkomstutjämning redan finns. Det är väsentligt att detta slås fast.

Talmannen anmälde att Bo Lundgren anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1987/88:176 till socialutskottet

9 § Föredrogs och hänvisades

Motion

1987/88:U15 till utrikesutskottet

10 § Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkande 1987/88:33

Skatteutskottets betänkanden 1987/88:36, 38 och 41

Justitieutskottets betänkanden 1987/88:33, 39 och 42

Lagutskottets betänkande 1987/88:32

Socialutskottets betänkande 1987/88:15

Kulturutskottets betänkande 1987/88:16

Utbildningsutskottets betänkande 1987/88:33

Trafikutskottets betänkande 1987/88:23

Jordbruksutskottets betänkande 1987/88:22

Meddelande om frågor

11 § Anmäldes och bordlades

Försvarsutskottets betänkande

1987/88:12 om försäljning av fastighet för beredskapslagring av nafta (prop. 1987/88:173)

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1987/88:13 om regionalpolitiken (prop. 1987/88:100 bil. 14)

12 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställts

den 24 maj

1987/88:520 av *Kerstin Ekman* (fp) till statsrådet Anita Gradin om förbudet mot export av skrot:

Med syftet att skydda svensk industri vidmakthåller Sverige exportförbud på allt skrot, såväl av järn som av metaller. Då vårt land nu söker en så nära anslutning som möjligt till EG kommer dessa exportförbud att bli omöjliga att upprätthålla, enär de strider mot EG:s princip om fritt varuflöde. Det är alltså bara en tidsfråga innan de alla måste slopas.

Exportförbudet för skrot av aluminium har emellertid redan i dag blivit orimligt. Sedan ett par år har – genom ett företagsförvärv – ett enda företag kommit i besittning av över 80 % av landets omsmältningskapacitet för denna metall. I skydd av exportförbudet kan detta företag vidmakthålla en prisnivå som ligger 30 % under de kontinentala priserna för aluminiumskrot, samtidigt som man genom egna skrotföretag runt om i landet kan manipulera priserna på den svenska skrotmarknaden efter behag.

Ett enkelt sätt att bryta denna monopolsituation vore att bevilja andra svenska företag licenser att exportera aluminiumskrot, något som det fåtal europeiska länder som ännu har exportförbud frikostigt gör i fråga om aluminium.

I anledning av ovanstående vill jag fråga:

Avser statsrådet att bevilja sådana exportlicenser, i avvaktan på att exportförbudet på allt skrot ändå inom kort måste tas upp till omprövning?

1987/88:521 av *Gudrun Norberg* (fp) till försvarsministern om åtgärder mot olovlig underrättelseverksamhet via långträdare från öststaterna:

Då svenska marinen skulle visa upp en avancerad helikopter – specialiserad för ubåtsjakt – körde en polsk långträdare in på övningsområdet och kunde studera uppvisningen.

Enligt uppgift i massmedia vägrade lastbilsföraren att uppge varför han vistades där, liksom vad han hade innanför långtradarens presenningar.

Den svenska polisen har tydligen fortfarande ingen möjlighet att ingripa eller kontrollera, trots att riksdagen i december förra året till regeringen uttalade en skärpning vad gäller åtgärder mot olovlig underrättelseverksamhet.

Med anledning av ovanstående vill jag till försvarsministern ställa följande fråga:

Vilka åtgärder har försvarsministern vidtagit sedan december 1987 som försvårar eller förhindrar sådan olovlig underrättelseverksamhet som eventuellt sker via långtradare från öststaterna?

1987/88:522 av *Margitta Edgren* (fp) till socialministern om arbetssituationen på försäkringskassorna:

Enligt uppgift i massmedia har arbetssituationen på försäkringskassorna försämrats och väntetiderna blivit allt längre. En av de främsta förklaringarna till detta är bristen på dataterminaler.

Med anledning av detta vill jag fråga socialministern:

Vilken tidsplan arbetar man efter för att situationen skall förbättras och väntetiderna bli mera normala för medborgarna när det gäller att t. ex. få ut ersättning?

1987/88:523 av *Bertil Måbrink* (vpk) till utrikesministern om viss försäljning av krigsmateriel till Grekland:

Enligt medborgarkommissionens rapport (s. 102) godkände regeringen 1975 en vidareexport av krigsmateriel från Bofors via Storbritannien till Grekland, som då var stängt för svensk vapenexport.

Mot bakgrund av ovanstående frågar jag utrikesministern:

Varför valde regeringen att låta Bofors sälja krigsmateriel till Grekland via Storbritannien i stället för att godkänna direkt försäljning till Grekland?

1987/88:524 av *Kerstin Keen* (fp) till utbildningsministern om grundskollärlinjens inriktningar mot matematik och naturorienterade ämnen:

Enligt den sammanställning över antalet sökande till utbildningslinjerna vid universiteten inför höstterminen 1988 som UHÄ presenterade förra veckan är antalet sökande till utbildningar med inriktning på ämnena matematik och naturorienterade ämnen inom den nya grundskollärlinjen mycket lågt. Till 726 platser för tidigarelärare med matematik och NO finns endast 269 sökande; till de 212 platserna på senarelinjen för matematik finns 168 sökande. Antalet sökande är alltså betydligt lägre än antalet platser, vilket är oroväckande.

Vilka åtgärder ämnar utbildningsministern vidta för att öka antalet sökande till grundskollärlinjens utbildningar med inriktning på matematik och naturorienterade ämnen?

Meddelande om frågor

Svensk rymdindustri är koncentrerad till Västsverige med företag som Ericsson Radar Electronics AB, Saab Space AB och Volvo Flygmotor AB. Chalmers tekniska högskola har byggt upp en omfattande kompetens kring rymd och rymdteknik i ett betydelsefullt samarbete med Esrangebasen i Kiruna.

Såväl industri som högskola är starkt beroende av det internationella samarbetet kring rymdfrågor, inte minst med ESA – European Space Agency. Ett väsentligt inslag i detta samarbete utgörs av rymdstationen Columbus. Den svenska regeringen har beslutat att ej delta i Columbusprojektet, vilket kan få mycket menliga effekter för såväl industri som högskola både i Västsverige och i Norrbotten.

Orsaken till att Sverige ej anslutit sig till Columbusprojektet är att delar av Columbusprogrammet anses ha kopplingar till det amerikanska rymdforskningsprogrammet SDI. Väsentliga delar av Columbus omfattar dock fjärranalys som är betydelsefullt för studier av förändring av klimatet och ozonskiktet och upptäckter av oljespill.

Vilka åtgärder ämnar industriministern vidta för att svensk rymdindustri och rymdforskning skall kunna delta i de fredliga delarna av Columbusprojektet?

1987/88:526 av Kerstin Keen (fp) till statsministern om ökat antal kvinnor i arbetsgrupper för EG-frågor:

Inför de förestående förhandlingarna med EG bildas inom regering och departement ett stort antal beredningsorgan. Den beredningsgrupp som kommer att ledas av ambassadör Ulf Dinkelspiel består av ordförandena från ett tjugotal arbetsgrupper. Då dessa ordförande presenterades, var endast en av dem kvinna, nämligen Irene Larsson, ansvarig för Europarådsfrågor. Någon ordförande för informationsgruppen tycks ännu ej vara utsedd. Enligt vårens jämställdhetsproposition skall till 1992 var tredje post i statliga styrelser innehåas av en kvinna. Valet av ordförande i EG-arbetsgrupperna rimmar dåligt med denna målsättning.

Vilka åtgärder ämnar statsministern vidta för att öka antalet kvinnor på ledande poster i de arbetsgrupper som arbetar med EG-frågorna?

1987/88:527 av Jan Jennehag (vpk) till statsrådet Bengt Lindqvist om Föreningen Rädda individen:

Föreningen Rädda individen (FRI) har i regeringsbeslut den 21 april 1988 fått 225 000 kr. till sin verksamhet.

FRI har, bl. a. i några uppmärksammade kidnappningsfall, använt metoder vilkas laglighet kan diskuteras. Riksdagen har under våren avslagit en motion om ekonomiskt stöd till FRI.

Jag vill därför fråga statsrådet:

Vilka skäl har statsrådet för att regeringen går emot riksdagsbeslutet i detta fall?

1987/88:528 av *Jan Jennehag* (vpk) till kommunikationsministern om SJ:s godstrafik i Norrland:

Prot. 1987/88:125
24 maj 1988

Meddelande om frågor

Godstransporterna har en central ställning i den framtida trafikpolitiken. En ökad andel gods bör transporteras på järnväg – därom är alla eniga.

SJ Gods kommer att bli en resultatenhet med avkastningskrav som går ut på rationaliseringar och att intäktsnivån höjs. Detta får konsekvenser för trafiken i Norrland, bl. a. för transporter till och från Sollefteå–Långseleområdet. Enligt uppgift kommer flis- och bryggeritransporter att överföras till landsväg. Exemplet har möjligen paralleller på andra håll – förändringar som går stick i stäv mot de mål som regering och riksdag har uttalat.

Jag vill därför fråga kommunikationsministern:

Vilka åtgärder planerar regeringen för att motverka att godstrafiken på järnväg i Norrland försvagas ytterligare?

1987/88:529 av *Viola Claesson* (vpk) till kommunikationsministern om planerade rationaliseringar inom SJ:

Projektledningen för Nya SJ Gods har utformat ett preliminärt "resultatförbättringsprogram", som innebär rationaliseringar på både personal- och kapitalsidan. Detta är en konsekvens av kravet på full egen finansiering av investeringar från 1990. Personalen skall minskas med mer än 1 000 personer från dagens 7 000. Ett antal lokförare mister sina arbeten eller förflyttas genom avveckling och koncentration av terminalorter. Nedläggning av terminaler skall enligt förslaget ske i Mellerud, Mjölby, Örebro och Storuman. På ett antal orter skall endast växling ske, bl. a. i Borås, Halmstad, Falköping, Trelleborg, Ystad, Karlskrona och Kalmar.

Jag vill därför fråga statsrådet:

Kommer kommunikationsministern att vidta några åtgärder med anledning av att ovannämnda program inte är förenligt med riksdagens beslut om regional balans och överföring av allt fler tunga transporter från landsväg till järnväg?

1987/88:530 av *Viola Claesson* (vpk) till miljö- och energiministern om miljöskyddet vid Nobel Industrier i Stockvik:

Miljöskyddet vid Nobel Industrier i Stockvik är mycket bristfälligt. Företaget har även gett felaktiga upplysningar till myndigheterna om utsläppen. Vidare har företaget dumpat okontrollerat kemikalieslam på Blåbergstippen osv.

Jag vill därför fråga statsrådet:

Vad tänker Birgitta Dahl göra för att komma till rätta med företag som Nobel Industrier i Stockvik?

1987/88:531 av *Berit Oscarsson* (s) till statsrådet Ulf Lönnqvist om kommunalt stöd åt de politiska ungdomsorganisationerna:

De flesta landstingskommuner ger bidrag till de politiska ungdomsorganisationernas verksamhet. Detta har överklagats i bl. a. Hallands läns landsting. Kammarrätten i Göteborg beslöt att upphäva det beslutet. Landstinget begärde prövning av regeringsrätten, men det blev avslag.

Min fråga till statsrådet blir därför:

Tänker ungdomsministern vidta åtgärder, så att landstingen även i fortsättningen kan ge stöd till de politiska ungdomsorganisationernas verksamhet?

1987/88:532 av *Ingvar Eriksson* (m) till jordbruksministern om kostnaderna för spannmålsöverskottet:

Våren 1986 fastslog riksdagen ånyo principen att staten skulle stå för 40 % av kostnaderna för spannmålsöverskottet vid normalskörd. Många tecken tyder på att regeringen inte längre är beredd att fullfölja statens delansvar för jordbrukets överskottsareal.

Mot bakgrund av det anförda vill jag ställa följande fråga till jordbruksministern:

Vad avser regeringen göra med "överskottsarealen" inom jordbruket?

1987/88:533 av *Ingvar Eriksson* (m) till miljö- och energiministern om åtgärder för att återställa svavelvätedöda havsbottnar:

I jordbruksutskottets betänkande 1987/88:16 behandlas en motion, Jo801, vari begärs akuta åtgärder och forskningsinsatser för att återställa svavelvätedöda bottenar i Låholmsbukten, Skälderviken m. fl. vatten. Utskottet delade motionärernas uppfattning om havsföroreningarna och underströk vikten av att kraftfulla åtgärder skall vidtas i området.

Jag vill i anledning härav fråga miljö- och energiministern:

Har regeringen för avsikt att stödja de forsknings- och försöksprojekt som planeras i syfte att återställa svavelvätedöda bottenar i Skälderviken, Låholmsbukten m. fl. vatten?

1987/88:534 av *Tore Claeson* (vpk) till miljö- och energiministern om planerad reglering av Härjeåsjön och Smedjemorasjön:

I Lillhårdalsområdet i Härjedalen är frågan om reglering/utbyggnad av Härjeån, Härjeåsjön och Smedjemorasjön föremål för överprövning. De två utbyggnader som planerats skulle ge 0,009 TWh resp. 0,016 TWh men förstöra mycket av fiske-, bad- och rekreationsmöjligheter för både ortsbefolkningen och turismen. Härjedalens kommun har vid två tillfällen motsatt sig utbyggnad, bidrag har lämnats till kalkningsåtgärder och kommunen kommer inom kort att anta en fiskeplan som förutsätter att regleringen av sjöarna inte blir av.

Jag vill därför fråga statsrådet:

Om mot förmodan och mot alla förhoppningar från den berörda befolkningen tillstånd ges till reglering/utbyggnad av Härjeåsjön och Smedjemo-

rasjön, har regeringen då för avsikt att låta pröva ett sådant tillstånd?

Prot. 1987/88:125
24 maj 1988

13 § Kammaren åtskildes kl. 17.50.

Meddelande om frågor

In fidein

BERTIL BJÖRNSSON

/Olof Marcusson

Tisdagen den 24 maj

Andersson, Georg, statsråd 3, 10, 14, 17
Andersson, Hans-Eric (s) 32
De Geer, Lars (fp) 35, 37
Feldt, Kjell-Olof, finansminister 22, 27, 31, 35, 36
Franck, Hans Göran (s) 8, 13
Hansson, Agne (c) 25, 30
Hörlund, Börje (c) 33
Israelsson, Karin (c) 18, 21, 22
Johansson, Bengt K Å, statsråd 18, 20, 22
Johansson, Kjell (fp) 26, 30
Leissner, Maria (fp) 7, 13, 16
Lundgren, Bo (m) 23, 29, 39, 42, 43
Lönnqvist, Ulf, statsråd 37, 40, 43, 44
Mårtensson, Ingela (fp) 5, 12, 16
Söderqvist, Oswald (vpk) 9, 14